

GAZDASÁGI LAPOK

47. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. November 19.

ZSÁK
ÉS PONYVA
ÚJ ÉS EGYSZER HASZ-
NÁLT ELADÁS ÉS
KÖLCSÖNZÉS.

V. kerület, Kármán-utca 14. szám.

Kérjen
mutatványszámot
a
Gazdasági Lapokból
Budapest, József-u. 15.

Ajánlunk azonnali szállításra a legjutányosabb napiárak mellett:

**Gép-, henger- és autó-
olajat, gépsziradékot,
kocsikenőcsöt**

és mindenféle gazdasági gépekhez szükséges kenőolajakat
szavatolt jó minőségben.

Veszünk mindennemű olajos, petróleumos, szirupos hordókat.

WEISZ LIPÓT ÉS TÁRSA

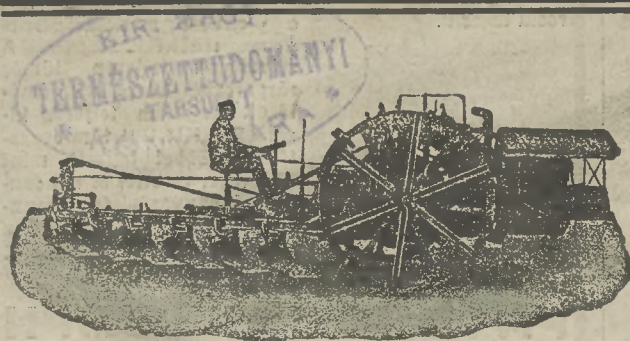
disznószár, szalonna- és olajnagykereskedők

Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Interurban: József 14—50.

Sürgönyozim: WEISSEFETT Budapest.

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban:
Budapest, VIII., József-utca 15.

A galántai szán ógépversenyen a legjobb eredménnyel dolgozott a

Világhírű **KOMNICK 80-100 HP MOTOREKE**

Magyarországi vezérképviselőt:

Fleischl Samu cég géposztálya,

Budapest, V., Nádor-utca 28.

Tekintettel az óriási keresletre, mielőbbi előjegyzéseket kérünk.

Díjtalan mérnöki kiküldetés.

MEGJELENT!

KODOLÁNYI-féle 1917. évi

MEGJELENT!

GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve
könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.

57-ik évfolyam.

Ára helyben 2 kor. 80 fillér.
Ajánlott postai szétküldéssel
3 kor. 25 fillér. Utánvétel
küldve 3 korona 45 fillér.

Megrendelhető a GAZDASÁGI
LAPOK kiadóhivatalában, Bu-
dapest, VIII. kerület, József-
utca 15. szám alatt.

Eladás
ÉS
KÖLCSÖNZÉS

ZSÁK, PONYVA ÉS ZSINEGÁRUK

SCHILLINGER MIKSA
BUDAPEST, V., Rudolf-rakpart 7.
(Az országház mellett.)

Telefon: 45—26. 142—75 Alapított 1878.

A kihirdetések ára: minden szó 10 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 20 fillér. a legkisebb hirdetés 1 K 60. Csak oly levelek továbbíthatók, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

KIS HIRDETŐ

Csak olyan levelekre válaszolunk, melyekhez válaszbélyeg v. levelezőlap van mellékelve ::

Munkás- és fogoly NAGEL ADOLF szalmazsák, fekvánkös, lepedő, pokrócz

zsák- és ponyvagyár
Budapest, V., Arany János-u. 10.

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10.

Távirat: NAGELA.

A 34 év óta fennálló
FISCHER J. CZÉG

ZSÁK- és PONYVA-

gyára, Budapest, V.,
Nádor-utca 31-33.
egyike az ország legmegbíz-
hatóbb beszerzési forrásainak.
szalmazsák,
fejpárna,
pokrócz
ponyvakölcsonzés.

RATTO
phosphor-pasta
patkányok
teljes kipusztítására szar-
vatosság mellett üvegek-
ben 1, 2, és 4 korona.
DETSINYI FRIGYES
BUDAPEST,
V., Vilmos-császár-ut 6. sz.

Járgány 8 lövegejű, könnyű já-
rású Clayton-féle ha-
rangalaku jó karban, új nyereg
felszerelve, jó karban eladó.
Veszek ruganyos kordélyt, ten-
goriszártépt. mezőgazdasági
Lexikont. **Zakariás Béla**, Ma-
gyarban. egyes, Ósánád megye.

Megjelent!

a Köztelek Olcsó Könyvtára
VII-ik évfolyamának 1-2.
száma, a zöldséghiány miatt
nagyon aktuális :: ::

Bolgár- kertészet.

Írta: Végh Kálmán Mátyás.

Ára portómentes küldéssel

2 K 20 fill.

Kapható

Lapunk kiadóhivatalánál.

Budapest, József-utca 15.

Törvé-
nyesen
védve.

Reitter Oszkár

nagybecskerekli főkapitány
és fajbaromfi tenyésztőnek
nagyszerű találmánya

a „PATKÁMIN”

patkányirtó szer (nem mérge) mely
emberre és házi állatokra nem
ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 60-70
patkány irtásához.

Minden adaghoz használati
utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás!

Ismerető prospektust, melyben le-
van írva, hogy különféle gazdaság-
ban hány adag használandó. Kérőre
igény küld Reitter Oszkár fő-
kapitány Patkánin gyárának
vezetősége Nagybecskerekben.

A Heller-féle
„King”

gyorsmeszelő
és fertőtlenítő
gép, az eset-
munka 20-szo-
rosát teljesíti.

Gyártók azonkívül

PITTORE ÉS TRIUMPH
nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúval azonnal kicserélhető golyós sze-
lepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás,
nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel
és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy
háromágú szóróval) 60 koronától 320 kor-ig.

IG. HELLER Bécs, II. Prater Schrotzbergstr. 1.
Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek.

Száraz, régi tengericsutkát teljes vagonrakományban
minden vasutállomáson

vásárol és ajánlatokat kér:

Gusztáv Adolf cég Budapest, V., Báró Aczél-utca 3. sz.
Sürgönyczim: Gusztavad. Interurban telefon: 86-67.

Fedezze már most

tavaszi szükségletét

mindennemű gazdasági cikkekben. Gép- és hengerolajok, minden-
fajta kenőanyagok, tömítőanyagok, varró- és kötőszijak,
gépszijak, szijösszekötők, ruggyantaárak, fedéllemezek,
vizhatlan ponyvák, fecskendők és szivattyúk, gőzesod-
ronykötelek dobsinek, torrcsövek, forrcsökefék, mentő-
szekrények, feszmerők, kenőszelenczék stb. valamint a gazda-
ságban előforduló minden egyéb anyagok a legjobb minőségben, legolcsóbb
árakon kapható: 4-4

Schottola Ernő, Budapest

VI. kerület, Vilmos császár-ut 53. szám.

Minden gazda olvassa el a

Többtermelés a mezőgazdaságban

című könyvet.

Szerkesztette:

Kovácsi Béla.

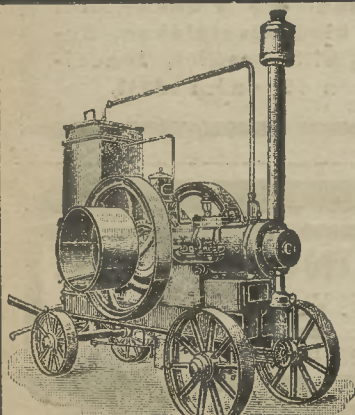

A gazdákra nézve
nélkülözhetetlen!!

Ára portómentes ::
küldéssel 12 korona
80 fillér.

Kapható Lapunk kiadóhivatalánál.

Írták: Bársony István, író. — Dr. Czettler Jenő, min. s-
tűk r. főiskolai előadó. — Diceoty Dezső, a Magyar Királyi
Ampológiai Intézet agrárgéológusa. — Dörner Béla, m.
kir. jószágfelügyelő. — Grabner Em 1, a magyar királyi
növénynevelési áll. más vezetője. — Hegyi Dezső, a m. kir.
növényélet- és kórtant állomás vezetője. — Dr. Háy a Fe-
rencz, a m. kir. Alatorvási főiskola rektora. — Dr. Károly
Rezső, m. kir. gazdasági akadémiai igazgató, műgyetemi
m.-tanár. — Kerpely Kálmán, m. kir. pzd. akadémiai
igazgató, dohánytermelési kísérleti állomás vezetője. — Dr.
no.ányi Frigyes dr., miniszteri tanácsos, az O. K. H. ügy-
vezető igazgatója. — Kovacs Imre, az Orsz. v. Kir. Gyapjú-
minősítő Intézet igazgatója. — Kovácsy Béla, ny. m. kir.
gazd. akadémiai igazgató, a Műtrógyát értékesítő Szövetkezet
mezőgazdasági osztályának igazgatója. — Laudgrat János,
min. tanácsos. — Ormándy János, m. kir. gazdasági aka-
démiai tanár. — Péter Béla, m. kir. gazdasági akadémiai
igazgató, egyetemi m.-tanár. — Rubinek Gyula, az OMGE
igazgatója. — Dr. Sigmund Elek, műgyetemi tanár. — Ifj.
Sporzon Pál, m. kir. gazdasági akadémiai tanár, a magyar-
ó. ári gépkísérleti állomás vezetője. — Ujhelyi László, m.
kir. gazd. akadémiai igazgató. — Vogel József, főhercegi
uradalmi mérnök. — Winkler János, a Baromfi-tenyésztők
Orsz. Egy.ületének titkára.

WOHANKA ÉS TÁRSA

Budapest, V. ker., Vilmos császár-ut 76. szám.

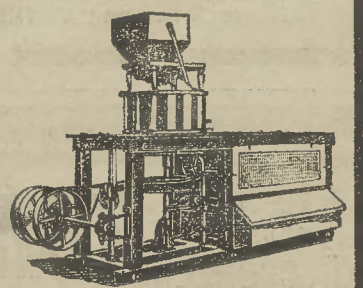
Nyersolajmotorok,
nyersolajlokomobilok
minden nagyságban
azonnal szállíthatók.

Olcsó üzem, tökéletes szerkezet, tartósság,
nyugodt járás, egyszerű kezelés stb.

Gazdasági malmok

nyolcféle nagyságban gyorsan
szállíthatók.

Malmaink tészta-, főző- és kenyérlisztet,
finom és lisztes darát állítanak elő a leg-
magasabb kiaknázás mellett.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORZMIOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Hozunk mezei gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 20 kor.
Fél évre . . . . . 10 .
Negyed évre . . . . . 5 .

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénsek a kiadóhivatalhoz csatolandók.

HIRDETÉSEKET

A lap kiadóhivatala vess fel.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tának el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden cikkert az utannyomás
joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

	Lap
Szemle	537
Béna család gépgondozó. — Ifj. Sporzon Pál	538
Tárca. — Megtermékenyítés, ennek időpontja és befolyása az ivadékok ivarára az embernél. — Náray Andor	538
A nők háztartási képzése. — Barótné Stegmüller Mária	539
A buzamemesítés némely kérdéséhez. — Várari Szabó János	540
A mezőgazdasági érdekű ideiglenes felmentések meghosz- sza bitása	541
Könyvismertetés	542
Kérdések és feleletek	
Kérdések: Hamis aláírású váltó érvényesíthető-e?	
Feleletek: Hamis aláírású váltó érvényesíthető-e?	
— Mák beszámolója	543
Hírek	543
A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéhe- tetésével. — Löhrer Andor	544

SZEMLE.

(Időjárás és gazdasági helyzet. — Zsirhiány. —
Igazságügyminiszter rendelete. — Német ruha-
jegyek. — Vasuti szállítások akadályokkal. — Egy
kirándulás. — Tévedésünk beismerése.)

Időjárásunk még mindig száraz, csak itt-ott volt a múlt napokban kisebb csapadék, azonban ez sem zavarta a mezei munkát. Az őszi vetés még egyre folyik, sőt még rozsozt vetni is látunk, de kikelő vörös rozsvetés még akármennyi van, hogy ezek miként bokrosodnak még el, az kérdéses. A lábasjóság még mindig kint legel s most már a dércsipe luczernán és herén is bátran járják a marhát a dobkór veszélye nélkül. A cukor- és takarmányrépa szedése az ország nagy részében véget ért vagy befejezéséhez közeleg. Az őszi szántások vigan folynak, kivált ott, hol motor- vagy gőzeke huzza a barázdákat, mert az igásjóság napról-napra fogy s hol géperőre nem támaszkodhatnak, ott a talajműveléssel nagyon el vannak maradva. Ifj. Sporzon Pálnak igaza van, át kell egészen térni a talajgéppeli művelésre, ha boldogulni akarunk.

A nem gazdálkodó közönséget legégetőbben érintő kérdések egyike, a zsír nehéz beszerezhetése. Meg van állapítva, hogy tényleg kevesebb a zsír, mint más évben, mert egyrészt kevesebb sertést hizlalnak, másrészt nem is hizlalják őket ki teljesen, hanem félig készen adják el a disznót. De még ily viszonyok között is több zsirt kellene áruba bocsájtani, hanem a vágóhidakról közvetlen külföldre megy vagon-

számra a sertészsir s azért hazánk lakosainak nincs zsirozónk. Sürgősen várjuk a közéletmezősi hivatal rendszabályozását úgy ezen, mint más dolgokban, mert — ha nem muszáj — nem szeretnénk »koplalásban tölteni gyásznapokat«, sem azt, hogy idő előtt »felkopjék az állunk.«

Az igazságügyminiszter gyors és erélyes rendelete, mely a lakbérzsorától és az indokolatlan felmondásoktól, egyáltalán a háztulajdonosok önkényétől, sok szegény halandót megmentett, oly dicséretre méltó cselekedet volt, mely noha kevésbé érinti a mezőgazdaság szolgálatában levő köröket, mégis ezt megemléltetőnek tartottuk néhány szóval, mert ha már ránk is fogják, hogy mindig csak szidjuk a hatóságokat, lássák t. olvasóink azt is, miszerint az igazi érdem előtt mélyen meghajtjuk elismerésünk zászlaját.

Németországban a lakosság fényüzési hajlamai a ruhajegyek behozatala árán meglesznek törve, mi minálunk, különösen a nők költséges vágyai leginkább divat- és piperecikkek révén nyernek kielégítést, de ha tovább is tart még ez az áldatlan világháború, akkor remélhetőleg nemes szövetségesünket a takarékoságnak ezen a terén is követni fogjuk és a szerzett pénzeket nem hiu ruházódásokra, hanem inkább szükséges és hasznos *beruházásokra* fogjuk fordítani, melyekben, fájdalom, nagyon is sok téren (a mezőgazdaságin is) igenis tetemes hiányt észlelhetünk.

A petróleumhiány még mindig megvan, de a benzin és nyersolaj még mindig nincs meg a gazdáknál s nem egy talajművelő gép pihen akkor, mikor legjobban kellene működni, mert a hajtóerő előállítását szolgáló anyagot a gazda nem bírja beszerezni. A vasuti szállítások késedelmei megakasztják a földművelést is, más iparágakat és a kereskedelmet is, pang minden s maholnap még a közéletmezés szekere is megakad, ha nem segítenek a M. Á. V. és a többi gőzösöket járató társaságok. Ideje volna már, hogy a — elismerjük igen terhes — katonai szállítások mellett a polgári lakosság érdekeit is legalább némi kis részben kielégítsék. Utóvégre nem lehet kívánni, hogy a falusi ember (mint a tyukok) délután 5 órakor már aludjék.

A Nyitrai megyei Gazda Ipartársunk hasábjain következő érdekes dolgokat találtuk — melyeket mint közérdekeket — egész terjedelmükben leközölni t. olvasóink iránti kötelességünknek tartunk.

Érdekes és tanulságos tanulmányi kirándulást

rendezett a nagysurányi cukorgyár igazgató-sága folyó évi október hó 24-én. A gyár igazgatósága meghívta a megye alispánját, a közigazgatás néhány tisztviselőjét, a vármegyei gazdasági egyesület elnökségét, a gazdasági felügyelő-séget és a környékbeli uradalmak vezető tisztviselőit, hogy nekik az ürményi béruradalomban bevezetett fontosabb újításokat s ezek során főleg az újonnan épített répafej s levélszáritó gyárat bemutassa. A társaságot az igazgatóság nevében dr. Hirsch Albert fogadta és a szakigazgatók közreműködésével bemutatta a nagyvölgyi gazdaságban létesített répafej száritó gyárat, mely naponként 1200 q. répalevelet és fejet képes megszáritani, úgy hogy abból három vagon száritott takarmányt állít elő. Hasonló gyár eddig Magyarországon csak három van, melyek közül a nagyvölgyi a legnagyobb. A répafejszáritás közgazdasági és nemzetgazdasági szempontból igen fontos, mert lehetővé teszi, hogy a cukorrépa termelésnél melléktermékként fennmaradó nagy tömegű takarmányt teljes egészében az év bármely szakában való etetésre nehézség nélkül konzerválni lehessen. Nagyvölgyről a társaság a cukorgyár iparvasutján Nagysurányba utazott, gyönyörködve utközben a vasut által átszelt uradalmakban látható szépen fejlődő őszi vetésekben és a nagy nehézségek dacára előrehaladott munkákban. Nagysurányban a társaság ebéden a cukorgyár vendége volt, majd megtekintette a cukorgyárat és az abban bevezetett praktikus újításokat.

A kiránduló társaságnak alkalma volt látni, hogy pénz, szorgalom és szaktudás egyesítésével a magyar föld termőképessége mennyire fokozható és csak kívánatos volna, ha nagybirtokosaink is minél gyakrabban tekintenek meg az ipari üzemekkel kapcsolatos gazdaságokat és az ott látottakat az ország és saját érdekükben birtokaikon alkalmaznák.

Dr. Hirsch Albert meghívására a gazdasági egyesület elhatározta, hogy jövő tavasszal tanulmányi kirándulást rendez a hatvani cukorgyár hatvani magnemesítő telepének megtekintésére és a háború előtt felvetett azon tervet, hogy a beltelejesebb gazdaságokba időközönként tanulmányi kirándulásokat rendez, végrehajtja.

Mult szemlénkben zárjel közötti megjegyzést, a mely a jezsuita rendet említette, egy t. olvasónk kifogásolta és bizonyos tendenciát tulajdonított e soroknak, készséggel kijelentjük, hogy eme megjegyzés *minden célzást és mélyebb jelentőséget nélkül került a cikkbe*, a miért is kérjük, ama sorokat nem közölteknek tekinteni.

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle örlőgéppel! Az
eddig csak tüzelésre használt
tengericsutka mint **KITÜNŐ**
TAKARMÁNY értékesíthető.

AJÁNLATTAL
SZOLGÁLI

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52g.

Sürgönczim: **CASE BUDAPEST.**

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmoto-
rok és lokomobilok.

Béna cseléd gépgondozó.

Írta: új. Sporzón Pál.

II.

Hogyan lehet a volt béresből, kocsisból gépgondozót nevelni?

A tapasztalat mutatja, hogy a magyar cseléd-ből elsőrendű gépgondozót és gépkezelőt lehet nevelni egy kis türelemmel és jóakarattal. Megvan hozzá az a természetes esze és ha eddig talán léhaságból nem sokat gondolkozott, ott kint a harsztéren megtanulta, feleszmélt a saját bőrében.

A katonaviselt cseléd mindig többet ért, mint a hadmentes, ezt minden gazda tudhatja. A háborút viselt, megsebesült, de visszatért cseléd még igen sokkal többet fog érni a katonaviselt-nél is, mert megtanult kicsiben is rendet tartani, megtanult gondolkodni.

Ezt tehát be lehet fogni gépgondozónak, annyival is inkább, mert hiszen nem ismeretlen fogalom előtte a gép, csak eddig általában nem sokat törődött vele.

Magától értetődik, hogy egyszerre nem lehet belőle jó, ügyes és megbízható gépgondozó, de ha módot nyújtanak neki hogy megérthesse, megtapasztalhatta mi az a gép, hogyan kell azt gondozni, éppen a természetes esze folytán könnyen beletanul új munkájába, csak tanító-mestere legyen.

Most már csak az a kérdés, ki legyen az a gépgondozót betanító mester?

Ez is van jóformán minden gazdaságban.

Első sorban is maga a gazdaságvezető. Nem kell neki kész gépésznek lenni, csak tudjon következetes rendszer szerint való munkát végeztetni.

Minden gazdaságvezetőnek kell hogy legyen annyi szellemi képessége, hogy az alábbiakban felhozott tanulási sorrend alapján be tudja vezetni azt az egyébként jó és már eszmélni, gondolkodni tudó gépgondozójelöltet azon munkába, melyet neki szánt. Nem kívántatik itt sem a tanítótól, sem a tanítványtól mindjárt *kézügyesség*, mert ezt úgy sem lehet tanulásal megszerezni, ezt a gyakorlás adja meg, csak annyi, hogy a munka végrehajtásában *rendszeresség* legyen. Ha ez megvan és a gépgondozás alapfogalmai — a rend és tisztaság — már beleoltattak a gépgondozó jelöltbe — s ezt a gazdaságvezetőnek kell végezni — a *kézügyesség* lassanként magától megjön. Erre jó tanítója lehet az otthon maradt kovács, vagy gépész, esetleg inasuk.

Ettől a betanító munkától nem szabad vissza-

huzódni a gazdaságvezetőnek, ezt *kötelességének tekintse* első sorban önmaga érdekében, azután annak a visszajött jó cselédnek személye és családja érdekében. Hálás dolgot végez ezzel nemcsak magának, hanem a közjónak is.

A gépgondozás alapfogalmai és azok betanítása.

1. Csavar és csavarkulcs.

Egyik sem ismeretlen a volt cseléd előtt, mert hisz mindegyiknek ott volt már azelőtt a kezében, csak talán nem tudott vele úgy bánni, a hogy kellene.

Első sorban oda kell neki adni a közönséges *csavarkulcsot*, azután egy *középnagyságu*, ugynevezett *francia kulcsot*, melynek beállítását a különböző csavarfejek nagyságához képest nem szorulnak magyarázatra.

Ezután meg kell neki mutatni — a mit különben a legtöbb volt béres és kocsis úgyis tud már — hogyan kell a csavart megmozdítani (mindenkor balfelé huzni), vagy újra helyére csavarni (mindenkor jobb felé huzni). Meg kell tanítani arra is, hogy ha egy csavart, vagy a csavaranyát nehéz a helyéből elmozdítani, akkor nem muszáj agyonerőlködni és esetleg a csavaranyát, vagy a csavar fejét a csavarkulccsal lezúzni, vagy elgyurni, hanem be kell petroleummal kenni a mozdulni nem akaró csavart, lehetőleg úgy, hogy a petroleum legalább némileg oda kerüljön a csavarmenetekhez, azután meg kell kocogtatni a csavaranyát oldalról, vagy a csavarfejet a tetejéről és úgy próbálni kivenni a csavart, vagy a csavaranyát a helyéről. Ezzel mindig célt lehet érni, ha nem is egyszerre, de rövid idő múlva. A csavarral nem kell erőszakoskodni!

Ugyanekkor szigorúan bele kell nevelni a jövő gépgondozóba azt a szokást, hogy a mikor akármilyen csavart levesz, vagy kised a gépből, azt először is *törölje* le, tisztítsa ki egy ronggyal, vagy kőccsal egészen tisztára és ha van a csavaranya alatt alátétkarima, azt is. Azután ne dobja a földre, hanem tegye le egy akármilyen maga elé tett deszkalapra, mert különben megint piszkos lesz.

Még szigorúbban bele kell nevelni azt a szokást, hogy mielőtt akár egy csavarorsót, akár egy csavaranyát a helyére visszatesz, ha már jól letisztította, ne sajnálja tőle az olajat. A visszatevődő csavart sohasem szabad a nyíláson keresztül kalapáccsal átverni, ezzel tönkreteszik a csavarmenetet. Azt csak átdugni szabad, átverni nem.

Kicsinyes dolognak látszik ez, pedig ez a

gépkezelés alapja, hisz gépeink nem egy darab-ból készültek, azoknak sok levehető és újra feltehető részei vannak, a melyeket csavarok tartanak össze, a mely csavarok mintegy a gép lelkét alkotják és ha nem jók és ha nincsenek helyükön úgy, a hogy azoknak lenni kell, az összes gépek — kezdve a legegyszerűbbektől a legösszetettebbekig — lehetnek egy vasdarabokból összeállított tömkeleg, de sohasem lesznek működőképes gépek.

Ha ezt az alapeszmét, vagy magyarul mondva gépkezelés A betűjét bevette már az a betanításra kismélt ember, akkor körülbelül megvan az a biztos alap, a melyre aztán a többi dolog játszva ráépíthető. Tehát első sorban csavar és csavarkulcs ismeret.

2. Nem szabad az egész gépet egyszerre szétszedni!

Az a csavarkulcsot megismert ember igen könnyen beleesik abba a hibába, hogy akár jóakarattól, de legfőképp kíváncsiságból megold és kivisz minden mutatkozó csavart, szétszed minden szétszedhető részt és a végén, mikor a gépnek újból összerakódása kezdődne, a sok szerkesztet heverő csavar, alkotórész és géprész között úgy összekeveredik, hogy végül a gépet nem tudja újból összerakni, vagy ha összerakta is, rosszul rakta össze és végeredményben mindig több kárt csinál, mint hasznot. Igen gyakran olyat akarna próbálni, mintha a templomot a torony tetején kezdenék építeni.

Éppen azért szigorúan bele kell nevelni, hogy csak egyes részeket vegyen le a gépről és mielőtt azokat rendbe hozta, tegye ismét oda vissza, a honnét elvette, mielőtt még más géprészhez nyulna.

Bele kell ugyyszólván verni, vagy ojtani azt a szabályt: *levenni, szétszedni, megtisztítani, bekenni, visszatenni!* Ebből áll ki tulajdonképpen az egész gépápolás.

3. Mit jelent az olajozás, kenés és hogyan kell azt végezni?

Meg kell a jelölttel értetni, hogy a legtöbb gép azért megy tönkre, mert nem jól olajozták és a legtöbb gép azért jár nehezen, mert rosszul olajozták, de ugyanakkor azt is meg kell vele értetni, hogy a tulságos olajozás csak kár, de sohasem haszon, mert pazarlás.

Meg kell neki magyarázni, hogy az *olajozó nyílásnak akárhol, akármilyen kicsi lyuk is legyen, soha sem szabad nyitva lenni*, mert ha por keveredik az olajba, az még rosszabb, mint hogyha sehogy sem olajoznánk. Ha tehát ilyen nyitott olajozó nyílást valahol, vala-

Megtermékenyítés, ennek időpontja és befolyása az ivadék ivarára embernél.

Írta: Náray Andor gazd. akad. tanár.

A most folyó világháboru emberáldozatainak pótlása létkérdése a jövő erejének. A modern gyilkoló fegyver férfi életet követel. Ezt pótolni s ezzel a jövődöt biztosítani egyike azoknak a nehéz, de úgy látszik megoldható feladatoknak, melyre minden harszban álló nemzetnek törekednie kell.

A nagy német nemzet, álszemérmel féltreve, hivatásának magaslatán álló orvosaira bízta ezt kipuhatólni, megfigyelni, megfigyelésüknek eredményeiből következtetni s az általános értékű következtetéseket a nemzet hazafias anyáival, hazatérő harszosaival közölni.

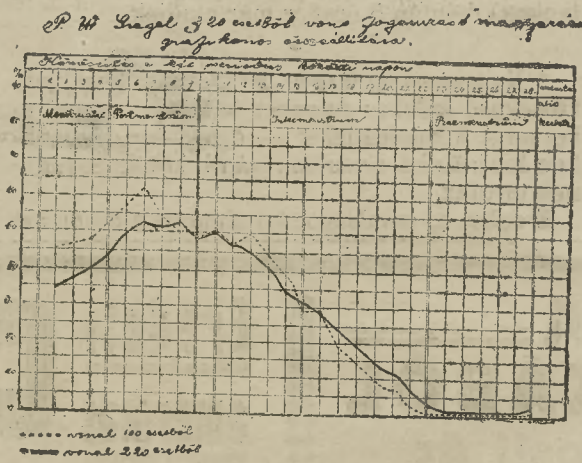
Már mindenki tud arról talán nálunk is, hogy e kérdés tanulmányozása általánosított Németországban s közel időben összeállított statisztika milliónyi adataiból vonják majd le a következtetést s irányító tanács megy a hazájáért még otthon is küzdő nagy Németország fiaihoz. Különösen hivatottak egyes kényesnek látszó kérdések kipuhatólára a nőorvosok, kik szemérmel bántó titkok birtokosai.

Első kérdés, mit az embernél tisztázni kell a fogamzás biztonságának feltétele a pete leválása után; a második pedig a fogamzás időpontja van-e esetleg befolyással az ivadék ivarára?

Az elsőre már 1876-ban Hassler ad némi utbagazító megfigyelési eredményt, ki szerint 248 esetből kifolyólag a fogamzás a menstruatiót (pete leválás) követő vérzés elmaradása utáni napokon a legbiztosabb. A fenti számú esetek-

ben az első 10 napon a fogamzás 86% volt tapasztalható. A többi napokra eső fogamzás csak 14%-ot képviselt.

Már részletesebb megfigyelésről számol be Siegel,* ki 1915 háborus évben 100 és külön 220, összesen tehát 320 egészen megbízható esetből von le következtetést, ki az erre fontos körülményeket, figyelemmel kísérte az otthonmaradt nőknél s pontos feljegyzései után az alábbi grafikonos tábl átállította össze:

A fogamzás tehát már a menstruatio alatt történhet, hiszen a menstruatio nem más, mint peteleválás s ezt követő folikularis vérzés. Minél kevesebb a vérzés, mely tehát az ondószálcsa odajutását veszélyezteti, annál biztosabb a megtermékenyülés. A mint a vérzés megszűnt s méhnyakszája még nem záródott el s az ondóbejutás meg van könnyítve, annak mozgását

* E munka részletesben olvasható P. W. Siegel (Assistent der Univ. Frauenklinik in Freiburg) Deutsche Medizinische Wochenschrift 42. számában.

nem zavarja semmi, úgy a termékenyülés százaléka nagyobb. Azt az időszakot, mely a vérzés megszűntétől a méhnyak nyitvaradásáig tart, „*Postmenstrum*“ hívják. A méhnyak lassan huzódik össze, hiszen ezt az izgalomban levő méhnyak bővérsége, izmainak összehúzódása, annak erőssége adja meg. Mig eme elzáródás nem tökéletes, ez az időszak, a mit „*Intermenstrum*“ hívják. A mikor a méhnyak csukott, a mikor a pete fejlődése a Graf-féle tüszőben (folliculi oophori vericulosi) befejezéshez közel áll, azaz annak közvetlen kiesése előtt a Tallopi-kürtbe terjedő időt „*Praemenstrum*“ -nak hívják. Ilyenkor a megtermékenyülés lehetetlen, mert az ondó nem tud bejutni a méhnyakon keresztül.

Siegel megfigyelései szerint az ivar úgy látszik az embereknél a menstruatiót követő időben történő megtermékenyüléssel összefüggésben van. Erre vonatkozólag 124 megfigyelést közöl, melyek közül 80 férjezett és nem férjezett nők után származik, hol a

nap	fiu leány lett
menstruatiót követő 1-9 bekövetk. termékenyülés után	37 7
" " " 10-14 " " " "	4 9
" " " 15-22 " " " "	3 20

még jellemzőbb az a 44 esetre szóló megfigyelés, mit ő férjezett asszonyoknál teljesen megbízhatóan állapíthatott meg, mikor a

nap	fiu leány lett
menstruatiót követő 1-9 bekövetk. termékenyülés után	19 1
" " " 10-14 " " " "	2 6
" " " 15-22 " " " "	1 15

Kétségtelenül érdekesek lesznek azok az adatok, melyet most az egész Németországban gyűjtene, mely a nemzeti lét fenntartására tanácsul fognak szolgálni.

Az állattenyésztésben is vannak már némi, nem egészen megbízható s talán nem is egészen vágó megfigyelések. A háboruval járó állapotdepe-

melyik gépen talál, faragjon fából egy nekivaló kivehető dugót és dugja be a lyukba. Végül bele kell nevelni a jó olajozás arany szabályát, hogy: *keveset olajozzon, de gyakran!* Mert ha ritkán olajoz és bőven, a tengely mellett folyik ki a felesleges olaj, ez pedig pazarlás és azonfelül piszkítja a gépet s azonkívül éppen mikor kellene az olaj a tengelyre, akkor nincs meg, mert az időelőtt kifolyt.

Meg kell neki szigorúan hagyni, hogy minden a munkáját elvégzett gép csapágyát, mihelyt a gép állandó tartózkodásra bekerül a majorba, mossa ki tisztán petrolummal, azután kenje be gyengén olvasztott faggyúval és ugy hagyja pihenni. Mert nincs rosszabb, mintha a csapágyban meggyantásodik, vagy megkérgesedik az olaj.

4. A gépek és eszközök tisztántartása.

Szigorúan bele kell nevelni azt a kötelességet, hogy a mint akármelyik gép, vagy eszköz a munkából kiáll és előreláthatólag hosszabb ideig fog munka nélkül maradni, azt *azonnal külsején mossa le és tisztítsa le teljesen*, ne tűnjön rajta semmi piszkot, és csak azután, ha teljesen letisztította, *tegye olyan helyre, hol az esőtől, piszoktól védve van*. Innen aztán mikor a szétszedésre és belső tisztításra kerül a sor, elviheti a tisztító helyre.

5. A gépszin és a gépgondozó felszerelése.

Még a legszegényebb gazdaságoknak is nagy tökéje hever gépek és eszközökben. Hogy ez a nagy töke idő előtt el ne pusztuljon, azt óvni, gondozni kell.

A tapasztalat mutatja, hogy a gépek többet romlanak, többet szenvednek a rozsdától, mint a munkától. Minden gép legnagyobb ellensége a nedvesség, esővíz, hó. Ettől óvni kell a gépeket s ehhez nem kell más, csak fedett hely.

Ezt a fedett helyet, a gépszint el lehet készíteni a legegyszerűbb anyagokból is, földolog, hogy *tető alá* kerüljön a munkáját végzett gép és hogy könnyen hozzáférhető legyen.

A gépszinben kevés költséggel házilag is lehet egy rekesztéket készíteni, melynek kipadlózott, vagy csak ócska deszkákból kirakott padozatán a géptisztítás végezhető s melyben a gépgondozó az ő egyszerű eszközeit, szerszámát tartja.

A gépgondozó eszközei és szerszámái egyelőre kiadódnak a következőkből:

a) *Csavarkulcsok*. Minden egyes géphez adnak már beszerzésük alkalmával egy vagy több csavarkulcsot, ezt tehát nem kell külön beszerezni.

b) *Francia kulcs*, közepes nagyságú, mely mindefféle csavarhoz használható. Ezt esetleg, közepes nagyságú, be kell szerezni.

c) *Könnyű félkéz vaskalapács*. Ezt akár a kovács is megcsinálhatja.

d) *Fakalapács*, a csavarok és olyan részek ütögetésére, melyek a vaskalapácsot nem bírják. Ezt házilag is el lehet készíteni.

e) *Hidegvágó*, vésőszerűen kielezett szalagvasdarab a megleszült vagy összeragadt géprészek szétválasztására. Megcsinálja akármelyik falusi, vagy tanyai kovács.

f) *Vakarókés*, a megszáradt olajos piszok, sár stb. levakarására. Lehet akármilyen ócska konyhakés, vagy kielezett vasbádogdarab.

g) *Tővis*, egyszerű tompahegyű, vastag gömbölyű szög, a beszorult vasszegek kiverésére, vagy kiemelésére. Megcsinálhatja akármelyik falusi kovács.

h) *Olvasztó bögre* faggyu olvasztására. Akármilyen régi vasedény.

i) *Olajozó kanna* közepes nagyságú.

k) *Tisztító rongy, kócz vagy gyapot*.

Ezzel a felszereléssel, a mi jóformán minden gazdaságban — talán a francia kulcs kivételével — megvan, el lehet végezni a gépgondozás munkáját.

(Folytatjuk.)

A nők háztartási képzése.

A háboru borzalmi következtében a nézetek különféle átalakulását figyelhetjük meg, sokban változott meg a világ.

A nők egyrésze mellett, kik önfeláldozó munkásságot fejtenek ki családjuk, vagy a köz érdekében, a nők hatalmas tömege felkészületlenül, tájékozatlanul áll a reá súlyosodó gondok és felelőségek előtt.

A segítségükre siető emberszeretettől áthatott egyének türelme a részvét dacára sokszor kemény próbára van téve, midőn azt tapasztalják, hogy az övegyek, felnőt leányok mily nehezen fognak munkához és nem akarnak komolyan dolgozni.

Egyszerre mindenki látja, érzi, a mit eddig a nőnevelés egy kis küzdő csapata hangoztatott, hogy a leányok nincsenek munkára nevelve és szoktatva, kötelességet, pontosságot nem ismernek és ha érzik is a felelőséget, mely női mi voltuk révén a mai nehéz időkben rájuk hárul, tájékozatlanul állanak kötelességeikkel szemben. Ez pedig azért van, mert a leányok nincsenek kellően hivatásukra nevelve.

Sokszor megütközéssel hallottuk egyesek, sőt egyesületektől is, hogy a nőt fel kell szabadítani a házi rabslolgaság alól. Közös konyhák gondoskodjanak a család élelmezéséről, menhelyek, otthonok a csecsemőkről, a gyermekek neveléséről, hogy a nő intellektuális képzésében és fenkölt hajlamaiban vagy pedig kenyérkeresetében,

a családi gondoktól, de főképpen munkájától teljesen ment legyen.

De jött a háboru és mit látunk? Hol értékes most a nő munkája? Első sorban ott, hol női hivatásának gyakorlására van alkalma.

A családító távollétében családjának testi és lelki gondozója, a gazdaság, háztartás rendben tartása. A család anyagi érdekeinek megóvása, a gyermekek nevelése, szóval óriási feladatok sulya nehezedik vállaira.

Valóban nagy lelki erőre van szüksége, hogy az aggodalom és lelki kín mellett, melyet a házáért küzdő férj, gyermek, vagy testvér életéért szenved, az otthon levőkért dolgozni, szenvedni, nélkülözni is tudjon. Erre pedig csakis azon nő képes, kit önfeláldozásra, munkára, igénytelen-ségre, szóval háziassan neveltek.

A hiu, könnyelmű nő ezzel szemben vagy el-tévelyedik, vagy kétségbeesik a reá nehezedő gondok alatt.

A háborunak tapasztalatai megmutatták, hogy első sorban erős, jellemes, szorgalmas és kötelességtudó nőket kell nevelni. A béke egyszerre csak itt lesz és a feladatok özöne zudul reánk.

Németországban e tudat hatása alatt mind hangosabban követelik a nők szolgálati évének szervezését, mely minden leányra éppen oly kötelező volna, mint a férfiak katonai képzése.

Követelik ezt pedig nem a nők emancipációja érdekében, mint sokan tévesen hiszik, de azért, hogy ezen idő alatt minden társadalmi osztály leányai kivétel nélkül erélyes, céltudatos és rendszeres háztartási képzésben részesüljenek.

Sok viz folyik még le a Dunán, míg akár nálunk, akár Németországban ily erélyes megoldáshoz jutunk, de örvendetes tény, hogy az utóbbi évtizedek léha, elpuhtó, fényüzésre és nagyzásra hajló irány után mindenütt az egészséges nőies nevelés szükségét hangsúlyozták, mely a komoly, magasabb tudományokra irányuló tanulmányokat éppenséggel nem zárja ki. Teljesen téves az a felgóság, hogy ha valaki orvos, vagy tanári pályára készül, annak háztartáshoz értenie nem kell és lehet és a házi teendőket mint hozzája nem méltó foglalkozást lenézheti.

Igen szomorú és szegyenletes, ha a nő bármely műveltségi fokozat és társadalmi helyen, női kötelességeit nem, csakis helyzetének jogait ismeri és azokat tulmagasra értékeli.

Meg kell értetni leánvaikkal, hogy a nő igazi hivatása az anya, a háziasszony hivatása. Erre tehát készülni kell, mert erre szüksége van minden nőnek, még akkor is, ha physikailag soha sem lesz anya.

A rendszeres háztartási oktatás nem fogja meggátolni a magasabb értelmi pályákra képes

coratio pótlása megérdemelné, hogy hasonló irányban nálunk is történjenek megfigyelések. A populatio eshetőségének százalékos ismerete minden gazda előtt ismeretes. Ismeri ugyanis, hogy a kanca sárlása 24—36 óráig, a tehén folytatása 24—36 óráig, az anyajuh üzekedése 24—36 óráig, a kocza rühelése 30—40 óráig tart. Ha ekkor a megtermékenyítés elmaradt, az a következő sárlásnál, a mi 8—10 nap (átlagban 9 nap) múlva, a folytatás 20—28 nap, az üzekedés 14—20 nap, a rühelés 20—28 nap nap múlva ismét előáll. Ez ismétlődhet lónál egy évben 4-szer (egyes individumoknál esetleg többször), tehénél 7-szer, juhnál 3-szor, koczanál 6-szor, természetesen mindig az egészséges állatokát (nem ivarszervi bantalmakban szenvedőket) véve figyelembe. A leállítás után az üze-

kedés ismét beáll 42—108 ik napon a juhnál, sárlás a lónál 6—14 napon, folytatás a tehénél 28—42-ik, rühelés 42—60-ik napon. Ha ezeket tudjuk, ugy eme időben való pároztatás circa 90% fogamzást biztosít. Természetes, érdekesek volnának erre még pontosabb megfigyelési adatok is, mely az elite tenyésztők kezében nagy kincset képviselne.

Az ivarra azonban, eltekintve egy-két sejtést engedő tudományos vizsgálattól, mint a milyen Wismann askaris termékenyítése a tulajdon átörökítésének megállapítására, Lobnek biochemiai, Kuschakevitschnek, Goldschmidnek, Pfeifernek, Pflüger, Hertwig stb. tejsavas, békás megtermékenyítése, csak a nép között forgó balhiedelmek (erős szülő adja az ivart, időjárás, esősnél több a nőivar, jobbról him, balról nő-

ivar, második ugrás him ivar stb.) állanak rendelkezésünkre. Csupán Zöllner említi az ő »Ivarszervek és azok fejlődése« című munkájában, hogy Thuri figyelte volna meg, hogy ha az üzekedés első óraiban történne a folytatás a tehén-nél, ugy a borju üszőivar, míg későbbi órákban történő ugratás után bikaborju volna. Ezzel azt a föltevést állítja föl, hogy a pete érettségének befejezése után vagy előtt történő sperma találkozás birna befolyást gyakorolni az ivarra.

Ennek ismerete nem kis fontosságú állattenyésztésünkre. Ezt csak pontos megfigyelésekből, ezekből levont következtetésekből állapíthatjuk meg s talán érdemes lesz vele mindazoknak foglalkozni, kik feljegyzésekkel, törzskönyvekkel felszerelt állattenyésztést üznek.

Feldpost 41. 1916. VII. 1.

FONTOS!

A kévekötőzsineg teljes hiánya miatt!

SÜRGŐS!

Aratásnál elhasznált zsinegvégeket — manilla, sisal és kender — kifogástalan, használható kéve kötőzsineggé feldolgozzuk és levélbeni megkeresésekre részletes felvilágosítással szolgálunk:

MASSEY HARRIS C^o R.-T. Budapest, V., Klotild-utca 22.

FONTOS!

Mert az elhasznált zsinegvégekből használható zsineget nyerünk!

SÜRGŐS!

73-ik ábra. Konyha az áll. háztartási iskolában.

nők szakszerű képzését, de megérteti azt az igazságot, hogy a nőnek minden társadalmi állásban és a műveltség minden fokán első sorban háziasszonynak, anyának kell lennie.

Az ily nevelés csak emelni fogja a nőnek emberi értékét.

Szaporítani kell a háztartási iskolákat, háztartási tanfolyamokat. Képzett gazdasági tanítónő van elég, mert a háború alatt új kinevezések nem történtek. A kecskeméti gazdasági tanítónő-képző három évfolyamának végzett tanítónői várják a munkakört, melyre képeztettek.

Németországban a háború alatt szaporították a háztartási tanfolyamokat, hogy a nőket a jelen idő szűk és hiányos élelmiszer készleteivel főzni és gazdálkodni taníthassák.

Nálunk még nagyobb szükség van háztartási iskolákra, hol a leányokat takarékosra, egyszerűségekre, de főképpen szorgalomra tanítsák.

A háztartási iskolák legnagyobb érdeme a munka megkedveltetése és annak becsülésére való nevelés. Az egészségtani ismeretek, cse-csemőápolás terjesztése és végre a kötelesség és felelősség fogalmainak megismertetése, a jellem és akarat képzése.

A leányok háztartási képzését a hatóságoknak és társadalomnak kötelessége előmozdítani. Ezen oktatás nyomán új erkölcsi és gazdasági erők fognak életre kelni. A háziasszony munkája ismét oly becsült lesz, mint régen, közgazdasági értéke pedig emelkedni fog.

Barótiné Stegmüller Mária.

A buzanemesítés némely kérdéseire.

Irta: Váradi Szabó János.

III.

Visszatérve ismét a tiszavidéki buzához, erre nézve megjegyzem még, hogy a legfinomabb és bőtermő törzsek tiszta tenyésztése — ezen buzatajta nagy igénye miatt — csakis ott fog sikerülni, a hol a talaj, ennek termelésére, növényi táplálóanyagokban, elegendő gazdag is, mivel a tiszavidéki buzának, a rozsdával szemben való ellenállóképessége, különösen a hazájában, vagyis a humuszban, illetőleg a nitrogénben gazdag talajokon foszforsavtartalmu trágyák alkalmazásával fokozható és termése ez által biztosítható. Most tehát, a mikor ezek a trágyák nagyon is korlátolt mértékben állnak rendelkezésre, legalább a »tenyészkereteket« és a szaporítókat részesítsük foszforsavtrágyában, mivel tudvalevőleg: a növény, akkor fejleszti ki minden jellegző tulajdonságait, ha táplálóanyagigénye, minden oldalul, teljes mértékben kielégítést nyer. Tehát a foszforsavtrágya alkalmazása e téren is biztosítja és siettetti az eredményt; az idő pedig, jól tudjuk: milyen nagy értéket képvisel, különösen most és a jövőben, a mikor a többtermelés eszközei, az iránta támasztott igényekkel szemben — sajnos — oly gyéren állnak rendelkezé-

sünkre. Attól pedig senki se féljen, hogy ez által, mintegy elkényeztetjük a növényt, mert hiszen ezzel a foszforsavtrágyázással az a célunk: hogy minél előbb megláthassuk az illető törzsek »képességeit« és tulajdonságait, és ha ezek közül valamelyik, a legteljesebb »ellátás« mellett sem tüntet fel kiváló sajátságokat az, mindenesetre kiselejtezni való és nem érdemes vele tovább foglalkozni. De megkülönböztetve is, a többtermelést és nem a növények elkényszerítő kapcsolatát ismerjük jelszavunknak, a mihez pedig a növénytermelés terén mindenek előtt a növény-táplálékok bősége szükséges!

A tiszavidéki buza, finomabb jellegének kifejlődését, a tápigényének a kielégítése mellett — minden bizonnyal — a rövidebb tenyészideje, vagyis a korábban való érése is szolgálta és biztosította; ezt pedig viszont, egyrészt a foszforsavtrágyákkal, másrészt pedig a sűrűbb vetéssel, vagyis több vetőmag felhasználásával, valamint a tavaszi fogsolásnak teljes mellőzése által biztosítottuk az Alföld, televényes vályogtalajain. És éppen ezért érthető az ottani gazdák félelme a ritka vetéstől, mert az, későn érven: tiz eset közül kilencszer biztosan beszorul, ha azt a rozsdá egyáltalán úgy kikálászolni engedte, hogy az magot kötni képes volt. Így hát a tiszavidéki buza ott, mindig sűrű állásban való fejlődésre lévén kárhóztatva, szalmája gyenge, dülekeny és rozsdásodásra hajlamos lett, mert tudjuk, hogy a sűrű vetés és az erős szalma — kizárja egymást, de a »szemét«, ezen viszonyok között többnyire és teljes megelégedésre kifejleszteni tudta. Ennélfogva tehát óva intek mindenkit, a ki rozsdavidéken gazdálkodik, hogy a

nemesített tiszavidéki buzából is kevesebb vetőmagot használjon holdanként, mint a mennyit az előtt a közönséges tiszavidéki buzából megfelelőnek tartott. Ezt egy, végzetes kimenetelű esetem nyomán tapasztalt, nagyon szomorú eredmények alapján mondhatom és ajánlom mindenkinek, hogy: csak alapos és hosszú időn át folytatott kísérletek, minden kétséget kizáró eredményei alapján határozza el magát: a tiszavidéki buza holdankénti vetőmagjának a megfelelő kevesítésére. Egy kísérletre, vagy egy év eredményeire alapítani itt, semmit sem lehet; pedig ezt a tételt legtöbbször szem elől tévesztik és nagyon sok alapos tévedésnek, téves ítélkezésnek és végzetes bírálatnak ez a felületesség, a szülő-oka, a mint arról igen sokszor s egyszer — a mint említém is — nagyon végzetes eredményre győzöttem meg. Ha valahol szükség van a türelemre és az alapos kitartásra, úgy a nemesítés, és az ezzel kapcsolatos kérdéseknek az eldöntése az, a mi ezeket az eredményeket nagy mértékben, nem csak igényli, de meg is követeli tőlünk; és a tiszavidéki buza nemesítésénél még a vetés sűrűsége is pontos tanulmány tárgyává teendő.

Hogy a talajnak és az azzal természetesen összetűgő és karöltve járó egyéb tényezők különbözőségének, milyen befolyása lehet a növényzetre és annak szervi elváltozásaira, arra éppen az aratás előtt láttam egy — pestmegyei uradalomban — nagyon is szembeszökő példát. Ugyanis az uradalom, egymástól ötnegyedóra járásra eső két gazdaságra oszlik s ezek buza-termő területe, az egyenlő tengerszint feletti magasságban fekvő két tengerszint terül el, a melyek közül az egyik: televényes homok, a másik pedig márgás és televényes vályogtalajjal bir. Az uradalom viszonyai az 1915. évben úgy hozták magukkal, hogy a vetni való buza, mind a két gazdaság részére — igen erős cséplőgépi osztályozás után — a homoki gazdaságban termelt buzából hagyatott. A vetés, az elmúlt őszön, mindkét gazdaságban ugyanazon e övetemény után, egyidejűleg és majdnem azonos, holdankénti vetőmagmennyiség felhasználásával történt. A kétvetés sűrűsége és fejlődése egyenlőnek látszott és jellemezte azokat: az igen csekély foku bokrosodás (kettős tő alig volt található), de mindazonáltal eléggé zárt állás és az álló s nagyon szilárd szalma, a melyen a rozsdának még a nyomai is nehezen lévén feltalálhatók, ezen a vörösszínű kalász és ebben a szem fejlődése teljesen és hibátlanul történt, a mit igazán a legszebb érés követett és fejezett be: a mikor a ringó, viaszsárga szalmán, aranyárga kalásztenger hullámzott. A buza, a mint említém: durva, vöröskalászu tajta, de a két, egymástól eltérő területen — a más és más tényezők behatása következtében — egymástól lényegesen különböző két jelleg fejlődött ki és vált uralkodóvá. Nevezetesen: a míg a homokon a durvább, alul szabályos négyszögletű, felfelé elhegyesedő kalászalak volt a tulnyomó, a mely-

74-ik ábra. Áll. háztartási iskola Putnokon.

Megjelent a **Kodolányi-féle GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR.**

Kapható:
a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalában
Budapest, VI. 1., József-utca 15.
Ára 2 K 80 fill., ajánlva 3 K 20 fill.

ben a kalász tövén ülő kalászkák általában a 4—7 ig mind hárommagvúak voltak, vagyis a megtermékenyülés egészben jónak volt mondható; ez a jelleg ebben a buzában annyira uralkodott, hogy a 100 holdas táblán alig volt más jelleg található és különösen feltűnt az, hogy fehérkalászu buzát csak éppen hirmondóul látunk a között és a mi került is, az is fejletlen, hiányos alakú és rosszul termékenyült volt úgy, hogy ebből a táblából fehérkalászu buzatövet, éppen hogy megtűrtünk az elszaporításra kijelölt nagyszámú s említett jellegű tövek között. Addig azonban és ezzel ellentétben a vályogtalajon a vöröskalászu buzának a finomabb jellege fejlődött ki és vált uralkodóvá: a kalászkák a sok virágképződés folytán hengeres alakot öltöttek, azonban ezek kevésbé voltak megtermékenyülve és általában csak az alsó 2—3. kalászkák voltak hárommagvúak úgy, hogy itt, az elitövek kiválasztásánál egészen más nézőpontokat kellett szem előtt tartani, mint a homoki gazdaság buzájánál. Azonban ezen a talajon a vöröskalászu buza finom jellegének kifejlődése mellett a fehérkalászu buza is feltűnő számban jelentkezett és kiváló fejlettséget mutatott úgy, hogy ez itt, aránylag jobban termékenyült meg, mint a homokon és e táblán már a fehérkalászu buzából is szépen került választék az elitövek közé. Ezt a különbséget a két gazdaság buzája között eddig nem figyelték meg, tehát észre sem vették azt, pedig valószínű, hogy az bizonyos fokban mindenkor fennforgott és ez a jelenség mindenesetre valószínűvé teszi azt a feltevést, hogy a két gazdaságban más-más jellegű buzafajták fogják a legjobb termésredményeket szolgáltatni és az ez irányú kísérletezésre hívta fel a figyelmet. Másutt és máskor meg egyéb körülmények és tényezők szülik a megfelelő különbségeket, a melyeknek a kellő figyelemre méltatása minden intelligens gazdának az önmaga és a nemzet iránti kötelessége is volna!

Végül a következőkben a többször említett levél tartalmát, majdnem szó szerint közlöm: »A nemesített buzákkal eddig azért nem próbálkoztam, mert azokhoz nem sok reményt kötöttem, több okból. Először (talán nem is éppen először) azért, mert az nem mi fajta (igazi tiszavidéki) buzából van kiválasztva. Másodszor az a nézetem, hogy jobb, ha a buza egész tömege nem egy típus, illetőleg egy család, vagy törzs, hanem ezeknek a keveréke, t. i. sok jó család keveréke. Hiszen egy családban mindenféle jó tulajdonság nem lehet összehalmozva. Minálunk minden év majdnem teljes ellentéte a másiknak, egy család nem lehet — mondjuk — úgy beállítva, hogy minden körülmények között jó legyen, ellenben a jó családok keveréke lehet ilyen. Gondolom 3 évvel ezelőtt egy nemesítő összes buzái — tudomásom szerint — kritikán alul megszorultak, holott a szomszédokkal ez kevésbé esett meg. Ezek a buzák ennek az évnek nem feleltek meg, illetőleg hiányoztak belőlük az olyan típusok, a melyek ilyen viszonyok mellett is képesek termést adni. Az a nézetem továbbá, hogy jó művelés és jó tisztítás mellett a buza feltétlenül nemesedik magától is, illetőleg helyesebben mondva: feltétlenül azok a családok szaporodnak el a többiek rovására, a melyek termőképesebbek stb., egyszóval jobbak, sőt az ilyen buza a termőhelyét képező gazdaság, összes viszonyaihoz (klimatikus, művelési stb.) *be is van állítva*. Az általam látott nemesített buzákban én egy olyan tulajdonságot látok, a mi a mienkben teljesen hiányzik, azokban pedig, úgy látom, megvan, ámbár az sem egészen bizonyos, t. i. az erős szalmát. Megjegyzem, hogy sohasem láttam és sehol sem találtam olyan sűrű nemesített buzát, mint a milyen a mi buzánk lenni szokott. Ez az egy kitűnő tulajdonság olyan értékes, hogy fel sem lehet becsülni, hiszen az igazán nagy termésnek mindig az a megőzője, hogy idő előtt összedől.

Hogy melyik lesz a jobb, azt nem csak úgy próbálom kideríteni, hogy szépen egymás mellé vetem őket parcellánként, hanem összekeverem a családokat egymással és a gazdasági buzával is. A melyik néhány év múlva tulsúlyra vergődik, annak már nevezetes előnyének kell lenni.

Eddig tart barátom levele és azt hiszem, hogy

7-ik ábra. A háztartási iskola gazdasága.

vétkeztem volna a »köz« iránt, ha azt nyilvánosságra nem hozom, mert az tömören, a buzánemesítésnek majdnem az összes kérdéseit érinti; csak az kár, hogy nagyon kevesen és ritkán irnak ilyen leveleket! De kérem őt, hogy hasonló tartalmas levelekkel minél gyakrabban keressen fel és adja beleegyezését arra nézve, hogy azokat, illetőleg tartalmukat a köz hasznára fordíthassam és köszönöm neki, hogy a fenti levél publikálásához — habár csak utólagosan is — hozzájárulni szives volt.

A mezőgazdasági érdekű ideiglenes felmentések meghosszabbítása.

A honvédelmi miniszter 21.900. szám alatt f. hó 3-án adta ki a mezőgazdasági érdekből meghatározott időre engedélyezett felmentéseknek 1917. évi márczius hó 31-éig való meghosszabbításáról szóló nagyfontosságú rendeletét (melyet már oly nagyon epedve vártak gazdátársaink, hogy azt mielőbb leközelni köteleességünknek tekintünk), a melynek erős gazdasági érzékről tanuskodó rendelkezését teljes elismerés illeti me a honvédelmi és földművelésügyi minisztereinket, valamint a cs. és kir. hadügyminisztert. A rendelet fontosabb intézkedései a következők:

I. A felmentések meghosszabbítása 1916. évi december hó 31-ig a szükséges intézkedések megtehetése céljából.

A cs. és kir. hadügy- és a m. kir. honvédelmi miniszter által a mezőgazdasági érdekekből meghatározott időre engedélyezett és az 1916. évi 15.100/eln. számú honvédelmi, illetőleg 1916. évi 119.562/Abt. 10 számú hadügyminiszteri rendelet alapján a járási főszolgabírák és a városi polgármesterek által 1916. évi november hó 30-ig meghosszabbított legénységbeli felmentések, valamint azok a legénységbeli felmentések, a melyeket a cs. és kir. hadügy- és a m. kir. honvédelmi miniszter

a) önálló mezőgazdákknak, őket a mezőgazdasági üzemben helyettesítő hozzátartozóiknak;

b) mezőgazdasági alkalmazottaknak, vagy egyéb felügyelő közegeknek;

c) a mezőgazdasági üzemekben okvetlenül szükséges kovácsoknak, bognároknak és molnároknak engedélyezett és melyek 1916. évi december hó 31-ike előtt lejárnak, 1916. évi december hó 31-ig hivatalból meghosszabbíthatatnak.

II. A felmentések meghosszabbítása 1917. évi márczius hó 31-éig és illetékesség a felmentések meghosszabbításának engedélyezésénél.

A járási főszolgabírák és városi polgármesterek felhatalmaztattak, hogy az I. fejezet alatt említett felmentéseket, valamint a m. kir. honvédelmi és a cs. és kir. hadügyminiszter által mezőgazdasági érdekből meghatározott időre

engedélyezett ama felmentéseket, melyek 1917. évi márczius hó 31-ike előtt lejárnak, 1917. évi márczius hó 31-ig meghosszabbíthatatnak. Megjegyzendő, hogy 1. ez a felhatalmazás csakis a cs. és kir. hadügy- és a m. kir. honvédelmi miniszter által a *mögöttes országból felmentett legénységbeli egyének felmentésének* meghosszabbítására vonatkozik; 2. a m. kir. honvédkerületi és cs. és kir. katonai (hadtest) parancsnokságok által engedélyezett felmentések jelen rendeletem alapján meg nem hosszabbíthatók. Az említett parancsnokságok által engedélyezett felmentések meghosszabbítása az előirt szabályszerű eljárás mellett a főispán és a m. kir. földművelésügyi miniszter utján a m. kir. honvédelmi, illetőleg a cs. és kir. hadügyminisztériumtól kérelmezendő; 3. a havidíjasok (tisztok és tisztjelöltek) felmentésük meghosszabbítása iránti kérelmükkel idejében és az előirt szabályszerű uton a felmentés engedélyezésére illetékes cs. és kir. hadügyminisztériumhoz, illetőleg a m. kir. honvédelmi minisztériumhoz kötelesek fordulni; 4. a hadrakelt seregtől felmentett, illetőleg szabadságot havidíjasok és legénységbeli egyének felmentésük, illetőleg szabadságuk letelte után pöttestükhöz okvetlenül bevonulni tartoznak, ha annak lejártá előtt a cs. és kir. hadügy-, illetőleg a m. kir. honvédelmi minisztérium a felmentés meghosszabbítását nem engedélyezte. Tehát semminemű katonai parancsnokságnak vagy közigazgatási hatóságnak nincsen joga a hadrakelt sereghez tartozó egyéneknek engedélyt adni arra, hogy ideiglenesen továbbra is felmentési (szabadságolási) helyükön maradjanak.

III. A mezőgazdasági érdekből a cs. és kir. hadügy- és a m. kir. honvédelmi minisztérium által felmentettek összeírása.

A községi előjáróság, illetőleg városi polgármester az I. fejezet 1. pontja alatt említett felmentést élvező összes egyéneket *hivatalból és díjtalanul névjegyzékbe* felvenni és a felmentés meghosszabbítására vonatkozó igényjogosultságát megállapító körülményeket hivatalból és díjtalanul igazolni tartozik.

A névjegyzékbe feltüntetendő: a születési év, illetőségi hely, a tulajdonképpen foglalkozás, a hadsereg vagy a honvédséghez történt beosztás, pöttest (kiegészítő parancsnokság), a gazdasági művelés alatt álló kat. holdak és a családtagok száma, állatállomány és az eddigi eredeti felmentést engedélyező honvédelmi vagy hadügyminiszteri rendelet száma. Az „észrevétel” rovat üresen hagyandó.

A községi előjáróság és városi polgármester a közérdekű felmentéseknek meghosszabbítására vonatkozólag megállapított hivatalos eljárásnál hivatalból és díjtalanul köteles közreműködni.

A hivatalból megszerkesztett névjegyzéket a községi előjáróság az illetőknek népfelkelési

igazolványai, illetőleg felmentési lapjaival együtt lehetőleg azonnal, legkésőbb azonban *három nap alatt* a járási főszolgabírónak hivatalból beküldeni tartozik.

IV. A felmentések meghosszabbítására vonatkozó igényjogosultság elbírálása.

A felmentések meghosszabbításának elbírálásánál szem előtt tartandó elvek:

1. A felmentések meghosszabbításánál kizárólag a közigazgatási és katonai érdekek szem előtt tartása mellett lelkiismeretes eljárást kell követni.

2. Különös figyelem fordítandó arra, hogy azok, a kik nem hivatásszerűen üzik a mezőgazdasági foglalkozást, magukat a népfelkelési, illetőleg katonai szolgálat alól ki ne vonják. A kiknek a gazdálkodás nem hivatásszerű foglalkozásuk, azoknak a felmentése többé meg nem hosszabbítható.

3. Tekintettel arra, hogy a mezőgazdasági munkák a téli hónapokban nagyjából szünetelnek, azoknak felmentése, a kiknek kisebb kiterjedésű birtokuk és csekély számú állatállományuk van és a szórványos téli gazdasági munkák a hozzátartozók által is elvégezhetők, a járási főszolgabírók, illetőleg városi polgármesterek által meg nem hosszabbítható, hanem az illetők kiképzésük céljából katonai, illetőleg népfelkelési szolgálatra 1917. évi január 2-án bevonultatandók.

Ezek az egyének az 1917. évi január és február hónapban fogantató katonai kiképzésük után minden kérvényezés nélkül a póttestparancsnokság által a tavaszi gazdasági munkák végzésére 1917. évi márczius hó 1-től egyelőre 1917. évi márczius hó 31-ig hivatalból fel fogják mentetni.

4. Különösen az 1889-től 1898. évi születésűek felmentésének meghosszabbításánál kell a jelen fejezet 3. pontja értelmében eljárni.

5. A felmentéseknek általános felülvizsgálata alkalmával el fog dönteni, vajjon kik azok, a kikre az egész tavasz folyamán végzendő szántás-vetési és egyéb mezőgazdasági, valamint aratási cséplési és egyéb nyári gazdasági munkák végzésénél szükség lesz és ebből a célból továbbra is felmentendők.

6. Azoknak felmentése, a kiktől hiteles katonai igazolvánnyal beigazolást nyert, hogy harsztéri szolgálatra alkalmatlanok, illetőleg segédszolgálatra, vagy népfelkelési szolgálatra fegyver nélkül alkalmasoknak osztályozottak, 1917. évi márczius 31-ig, tekintet nélkül a fent elmondottakra, meghosszabbítandó.

7. A gazdasági alkalmazottak (cselédek, béresgazda, parancsoló, udvarbíró, tehenész, fejős, juhász stb.) felmentése 1917. évi márczius 31-ig okvetlenül meghosszabbítandó.

8. Azok, a kikre a felmentés szükségességének lelkiismeretes és felelősségteljes elbírálása szerint 1916. évi december hó 31-ike után egyáltalában szükség nincs, azzal vonultatandók be, hogy katonai célra korlátozás nélkül felhasználhatók.

Mindezek alapján a fennforgó viszonyok szerint a szükséghez és lehetőséghez képest a felmentettek 3 csoportba osztandók:

a) a kik 1917. évi márczius hó 31-ig felmentetnek és 1917. évi január és február hóra katonai, illetőleg népfelkelési szolgálatra be nem vonulnak;

b) a kik, mivel kisebb kiterjedésű birtokuk van és a téli hónapokban nélkülözhetők, 1917. évi január 2-án bevonulnak, de katonai kiképzésük után a tavaszi gazdasági munkák végzésére 1917. évi márczius hó 1-én újból rendelkezésre bocsátandók, illetőleg a póttest által 1917. évi márczius hó 1-től egyelőre 1917. évi márczius hó 31-ig hivatalból felmentendők;

c) a kikre 1917. évi december hó 31-ike után a mezőgazdaságban egyáltalában nincs szükség és a kik korlátozás nélkül katonai célra felhasználhatók.

V. A felmentés meghosszabbításának engedélyezése és igazolása a meghozott határozatról a kiegészítő parancsnokságok értesítése és a számszerű kimutatás megszerkesztése.

1. A járási főszolgabíró, illetve városi polgármester a II. és IV. fejezet alatt foglaltak értelmében meghozza a felmentés meghosszabbítására vonatkozó határozatot és ezt a határozatot a III. fejezet értelmében szerkesztett névjegyzék „észrevétel” rovatába bejegyzi.

2. A felmentés meghosszabbítását engedélyező vagy megtagadó határozatot a járási főszolgabíró, illetve városi polgármester az 1916. évi 21 900, eln. számú honvédelmi miniszteri, a hadügyminiszter ur által engedélyezett felmentések meghosszabbításánál pedig az 1916. évi 190.000/Abt. 10. számú hadügyminiszteri rendeletre való hivatkozással a népfelkelési igazolványi, illetőleg a felmentési lapra rávezeti.

A felmentés meghosszabbításának megtagadása esetén az igazolványi, illetőleg felmentési lapra rávezetendő, hogy az illető 1917. január hó 2-án, illetőleg felmentésének lejártával bevonulni tartozik.

A záradékolt lapok az illető egyéneknek a határozat közlése mellett legsürgősebben kézbesítendők.

A III. fejezet alatt foglaltak értelmében megszerkesztett és a felmentés meghosszabbítására vonatkozólag meghozott határozattal kiegészített névjegyzék további intézkedésig a járási főszolgabíró által megőrzendő.

3. A közéleti intézetek, fogyasztási és tejszövetkezetek, valamint a gazdasági egyesületek legénységbeli alkalmazottainak a m. kir. honvédelmi miniszter és a cs. és kir. hadügyminiszter által engedélyezett felmentéseket, feltéve, hogy azoknak további felmentése indokolt, a m. kir. földművelésügyi miniszter egyelőre 1917. évi márczius hó 31-ig meghosszabbíthatja. Ezeket az egyéneket a IV. fejezet utolsó bekezdésének a) betűje alatt foglaltak értelmében kell kezelni.

VI. Egyéb rendelkezések a felmentésekre vonatkozólag.

A felmentések, a mint ez a felmentésekre vonatkozólag kiadott rendeletről kitűnik, azzal a kifejezett feltétellel engedélyeztetnek, hogy a rendelet csak abban az esetben hajtható végre, ha az illető egyén nem a hadrakelt sereghez tartozik.

A hadrakelt sereghez tartozó egyének felmentésére vonatkozó kérelmek csakis kivételesen és pedig kizárólag a főispán és a m. kir. földművelésügyi minisztérium útján terjeszthetők a m. kir. honvédelmi, illetőleg a cs. és kir. hadügyminiszter elé, a kik a szükséghez és lehetőséghez képest az intézkedést saját hatáskörükben teszik meg.

KÖNYVISMERTETÉS.

A kukoricza csírátlanitás és a vele kapcsolatos kukoricza feldolgozás gazdasági előnye. Irta: dr. Sigmond Elek műegyetemi ny. r. tanár. Kiadja az 1898: XXIII. t. c. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet. Ezen füzet a jelenleg annyira aktuális kérdéssel részletesen foglalkozik. Ismerteti mindenek előtt a kukoriczamazósszetételét, majd áttér a kukoricza csírátlanitására és az ezzel kapcsolatos feldolgozásra. Ismerteti az amerikai eljárást és az amerikai csírátlanitott kukoriczából készült liszt átlagos összetételét.

A csírátlanitásnak az emberi táplálkozás szempontjából mutatkozó előnyei körül mindenek előtt fölémlíti, hogy csírátlanitás által a kukoriczaliszt nem keseredik meg és nehezebben romlik meg. Megezátolja azt az állítást, hogy a kukoriczából a zsirt részben elvonjuk, akkor azáltal tápláló értéke jelentékenyen megfogyatkozik. Részletes számításal kimutatja, hogy a csírátlanitott kukoriczából készült liszt és dara tápértéke érdemlegesen nem változik, ellenben tarthatósága és izletessége nagy mértékben növekszik. Nagy jelentőségű a csírátlanitás a takarmányozás szempontjából is, mert ha a kukoriczát szétválasztjuk részeire, az egyes részeket külön-külön sokkal céltudatosabban használhatjuk fel különböző takarmányozási célokra, mintha ezek az egész magban együttesen fordulnak elő. A kukoricza egymagában sertések kihizlalására eddig sem volt jó, főleg azért, mert nagy olajtartalma a zsirképződésre káros hatással volt és éppen ezért a sertés hizlalás szempontjából az olajnak eltávolítása nemcsak hogy nem káros, hanem határozottan a minőségre előnyös hatású lesz. Végül a csírátlanitás mezőgazdasági ipari jelentősége is igen nagy, mert ha Magyarország negyven millió métermáza kukoriczatermésének csak egy negyed részét, tehát tíz millió mázsát használnának fel olajtermelésre, ebből kétszáz ezer mázsa olajat lehetne termelni, a mi normális hetven koronával számítva 14 millió, a mai 850 koronás árral számítva pedig 170 millió korona érték növekedésnek felelne meg.

A putnoki m. kir. háztartási iskola ismertetése.

1. Az iskola a m. kir. földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt áll. 2. Célja a 15 éven felüli leányokat a háztartási teendőkben úgy elméletileg, mint gyakorlatilag szakszerű kiképzésben részesíteni. 3. Az iskolában három éle tanfolyam tartatik, i. m. : I. Szepember 1-től június 30-ig, 10 hónapos tanfolyam bentlakó és bejáró műveltebb leányok részére. II. 6-8 hetes háztartási tanfolyamok, bejáró gazdaleányok részére. Ezen tanfolyamok kezdete: szeptember 1., december 1., márczius 1. III. Gyümölcsfeldolgozó tanfolyam bejáró bentlakó nők részére a földművelésügyi miniszter rendelete szerint július vagy augusztus hónapokban. Ezen két utóbbi tanfolyamra való felvétel iránti kérvények a tanfolyamok megnyitását megelőzőleg legalább egy hónappal előbb nyújtandók be.

Tíz hónapos háztartási tanfolyam műveltebb leányok részére. a) Felvétel és oktatás. 1. A 10 hónapos tanfolyamra jelentkezők kérvényeit minden év augusztus hó 15-ig kell benyújtani. 2. A kérvények a m. kir. földművelésügyi miniszterhez címelve, a putnoki háztartási iskola vezetőjéhez nyújtandók be. 3. A kérvényhez a) születési bizonyítvány, b) orvosi bizonyítvány, c) az utolsó iskolai bizonyítvány csatolandók. 4. A bentlakó növendékeket a háztartási iskola vezetőségének javaslatára a m. kir. földművelésügyi miniszter veszi fel. 5. A tanítás teljesen ingyenes. 6. Az ellátásért a bentlakó növendékek havi 70 koronát, a bejárók pedig havi 20 koronát fizetnek, mely utóbbi összegben a hetenként kétszeri ebéddíj is bent foglaltatik. Eszközök rongálásáért a növendékek beirataskor 20 koronát fizetnek. 7. Az intézet állandó orvosi felügyelet alatt áll. 8. A tanítás elméleti és gyakorlati. Az elmélet tárgyai: háztartás, egészségügy, gyermekápolás és nevelés, betegápolás, teigedás, baromfitenyésztés és hizlalás, sertésenyésztés és hizlalás, konyhakertészet, virágtenyésztés, mezőgazdaság, illetőleg, fehérnemű és ruhaszabás. Gyakorlati oktatás: a növendékek az intézet háztartásában és gazdaságában a tanítónők vezetése mellett minden munkában részt vesznek; főznek, sütnek, takarítanak mosnak, vasalnak, művelik a kertet, ápolják a gyümölcsfákat, jelen vannak az állatok etetésénél, gondozzák a baromfiakat, kezelik a tejet, tehénműt és fejsőruhát szabnak varrnak. 9. A szülők kívánságára a növendékek német és francia nyelvben, továbbá zongorában is nyernehetnek oktatást, külön díjazás mellett. Zongora használatért az oktatáson felül havonta 5 koronát kell fizetni. 10. A tanfolyam záróvizsgával végződik, mely után a növendékek bizonyítványt kapnak. b) Rend és fegyelem. 1. A növendékek belépéskor írásban kötelezik magukat arra, hogy az intézet rend- és fegyelmi szabályait megtartják, a reájuk bízott munkát szorgalmasan és lelkiismeretesen elvégzik, a berendezéssel kíméletesen bánjanak, az okozott károkat megtérítik és a tani ónk-

Használt, de teljesen üzemképes és jó karban levő, gözekegarnitúrához való

7 cinkes GRUBER

munkaszélessége valamivel több mint 2 méter — továbbá

5 ekevasu BILLENŐ EKE

használható mély és sekély szántásnál, valamint variálható 4 ekevasura is.

Ugyancsak kapható: 16 mm. átmérőjű, 36 széles gözekehez való, teljesen új

== FOLYTACZÉLSODRONYKÖTÉL ==

egyenként 400 méter hosszú, két-két szemmel ellátva — valamint egyéb 16 HP. gözekehez való alkatrészek is.

BÉKÉSI LAJOS BUDAPEST, VII. ker., Almássy-tér 8. szám.

nek mindenben feltétlenül engedelmességek. 2. A bentlakó növények az intézetből csak vasár- és ünnepponnapon távozhatnak, s akkor is csak külön engedéllyel. 3. Vasár- és ünnepponnapokon az istentiszteleten saját felekezeti templomában részt vesznek. 4. Az ellátási díj negyedévenként, indokolt esetben havonta, előleges részletekben fizetendő. 5. Ha a növendék az intézetből a tanfolyam befejezése előtt eltávozik, a befizetett díjak visszatérítése nem igényelhető. 6. Az intézetbe mindegyik növendék magával hozni tartozik: 6 drb nappali inget, 6 drb hálóinget vagy kabátot, 1 drb fekete alszoknyát, 2 drb meleg alszoknyát, 2 drb fehér alszoknyát, 6 drb kék vászonkötényt, 6 drb fehér kötényt, 6 pár harisnyát, 12 dro zsebkendőt, 6 drb törülközőkendőt, 3 drb mosdótörölt, 6 drb ponártörölt, 2 drb 12 sz. abroszt, 6 drb asztalkendőt, 2 pár cipőt, 1 pár papucsot, 1 pár sárccipőt, 1 drb fogkefét, 1 drb hajkefét, 1 drb ruhakefét, 2 drb fésűt (sűrű és bontó), 1 drb körömkefét, 1 drb cipő efét (dobozba a kenőcs és ruhával), 1 drb ollót, gyűszűt, mérőszalagot, varró-és gombostűt, 1 csomag Pfaff-géptűt.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Hamis aláírású váltó érvényesíthető-e?

Egy adósom váltót adott. Később megtudtam, hogy a neje nevét is ő írta a váltóra. Kérdés, hogy nem kelléhiányos-e ez a váltó a hamis kibocsátói aláírás miatt?

S. P.

Felelet. Hamis aláírású váltó érvényesíthető-e? című kérdésre.

Az a körülmény, hogy kérdésttevő adósa a felesége nevét is ráírta a váltóra, még nem jelenti azt, hogy a váltó hamis, mert a felesége meg is hatalmazhatta a neve aláírásával s az ilyen váltónyilatkozat a váltótörvény értelmében jogérvényes, miután bármely váltóképes egyénnek jogában áll, hogy más meghatalmazott névének aláírásával. Ha pedig valaki meghatalmazás nélkül írja oda másnak a nevét, úgy, habár váltóhamisítást követ is el, a váltónyilatkozatát saját vagyonával felelős. Ha azonban kérdésttevő váltóján valóban hamis aláírás van, azért ez a váltót nem teszi kelléhiányossá, mert ez a váltótörvény 81. §-a értelmében a valódi aláírások váltójogi erejére befolyást nem gyakorol. Mivel pedig a váltóhamisító atyfiakat be is lehet csukadni, az olyan váltó, melyen hamis aláírás van, gyakran többet ér a valódi aláírásoknál, a mint ezt az uzorások nagy bölcsen tudják is.

Balogh Bálint.

Felelet. Mák beszáradása című kérdésre

A mák rendszerint teljesen megérett állapotban lesz aratva (kivált ha zárt fejű mákot termelnek, mi a rendes szokás minálunk) s akkor magja rendszerint oly száraz, hogy beszáradására alig szoktak többet számítani, mint a gabonánál, mely egy év alatt 2-3%-ot szokott súlyában veszíteni raktározás folytán. Így a száraz mák rendes apadását 4%-ra lehet venni, mit a gyakorlati tapasztalatok is igazolnak. Azonban — tekintettel arra, hogy esetleg néhány sarjuhajtás vagy kevésbé fejlett fej is találkozhat a mák között — kivált nagyobb táblákon, vehetünk kerekszám 5%-ot egész évi beszáradásra. Minthogy pedig az első 2 hónapban mindenféle mag beszáradása a legnagyobb, vagyis az egész esztendőnek háromnegyed rész, így körülbelül 3-7% számítható a kérdésben feltett idő alatt a súlybeli apadásra, vagy ha éppen bőségesen akarunk eljárni, mondjuk hogy 4%-ot száradt be a mák (de ez esetben már a rostáló leányok torkossága is be van számítva). Minden bizonytalanságot elhárítva a rostálást, mint a forgatásokat teljesen megbízható egyénekké végeztetni, vagy ha ez nehézséget okozna, legalább egy megbízható felügyelete alatt kell ezeket a munkákat végrehajtani, mert bizony olyan drága portékának, mint a mák, igen könnyen lába kerekedik.

F.

HIREK.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó-bizottsága Zselénszky Róbert g. ót elnöklésével ülést tartott. Szilassy Zoltán és Mutschbacher Emil titkárok jelentése után Schlézinger Gyula dr. a bükköny-veőmag maximálását, requirálását és darálásának megtiltását kéri. Gaál Gaszton a legteljesebb mértékben ellenezte ezt a kérelmet. Elismerését fejezi ki a kormánynak a nyári mezőgazdasági munkák biztosítására tett katonai intézkedéseiről. Ezzel szemben szerinte a gabonáért nem elégít ki senkit, mert 5-6 q-ás átlagtermésnél a gazda a buzatermesre ráfizetett. Az olcsó árak mellett is a fogyasztó károsodott, mert hiszen a buza, liszt és korpa közt óriási az árkülönbség és a malmok nyeresége óriás. A gazdaközönség sérelme az is, hogy a közigazgatási hatóságok éppen a legnagyobb gazdasági munka idejére rendelik ki a közmunkára az igaerőt. Paiss Gyula a kendertermelésre hívja föl a figyelmet, kivánatosnak tartja, hogy a kender újabb megszabásánál a gazdaközönséget is hallgassák meg. Rubinek Gyula igazgató tett ezután jelentést az új adójavaslatok dolgában indított mozgalomról, melynek meg volt a kellő eredménye. Beszámolt ezután a cukorrépa-bizottság működéséről, melynek eredményeként a répaátvételi egyezményen több jelentékeny módosítás történt. Bemutatták ezután az ipari cikkek határár-szabása érdekében a kormány elé terjesztett emlékiratot, a melyről Dessewffy Aurél gróf nagy elismeréssel szólt. Gaál Gaszton sürgeti: ha a kormány a jogos kívánásokat figyelembe nem veszi, hívassék egybe öszre rendkívüli közgyűlés. Osztroluczky Miklós indítványozza, hogy a memorandum küldessék meg támogatás végett az összes törvényhatóságoknak. Matta Árpád megjegyzése után a dohánybevéltől ár fölemelést illetően arra az álláspontra helyezkedett a választmány, hogy megvárja a pénzügyminiszter tárgyalásának eredményét. A Gyapjúközpont reformját és annak keretében a maximális ár nélkülyes fölemelést illetően, hogy a merinótenyészetek elősegíthetők legyenek, Károly Hugó titkár tett előterjesztést. Végül Rubinek Gyula kijelentette, hogy ha a kormány a fölterjesztésben foglalt kérelmek teljesítése elől elárkóznak, az O. M. G. E. képviselőt a Gyapjú-középpontban megszüntetik.

A Pestmegyei Gazdasági Egyesület Keglevich Gábor gróf elnöklésével tartott igazgató-választmányi ülésén behatárolt tárgyalták a szeszifőző központok alapításának kérdését, a mely ügyben az egyesület széleskörű propagandát fog indítani. Részt fog venni az egyesület a Magyar Gazdaszövetség által rendezendő téli gazdasági előadások rendezésében is, a hol az egyesület megbízásából mint előadó Horváth Jenő ügyvezető igazgató és Winkler János, a Baromfitenyésztők Országos Egyesületének titkára fog működni. A választmány határozata szerint az egyesület buzdiáni fogja a vármegye gazdáit a cukorrépa-termes és eddigi mértékben való föntartására. A választmány tudomásul vette a petróleumnak elegendő mennyiségben leendő forgalomba hozatalát sürgető fölterjesztést is.

A Fehérmegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmányi és közgyűlését f. hó 13-án tartotta gróf Esterházy László elnöklésével. Az első tárgyat a háborúval kapcsolatos megbeszélés kivül az 1917. évi költségelirányzat és munka-programm megállapítása képezte. Tudomásul vette, hogy a petroliumhiány enyhítésére vonatkozó felterjesztését a Pestmegyei Gazdasági Egyesületnek az elnökség támogatta és hogy a Vacuum Oil Company 5 hordó petroliumot utalt ki az egyesületnek, mely már szét is osztott. Elhatározta, hogy a szénkénes és rézgálicz szükségletnek kellő időben leendő fedezése miatt közben jár, a szántógépek benzinszükségletének biztosítása érdekében pedig a földművelésügyi miniszterhez felterjesztést intéz. A művelés nélkül maradt földek katonai megmunkálására vonatkozólag a vármegyei munkabizottsággal együttesen fog esetről-esetrel véleményét adni. A Bugonyaközvetítő Központ megyei kirendeltsége tagjául Tóth Dezső u. ad. felügyelőt delegálta és tudomásul vette, a kirendelés elnökévé Ármos Jenő ügyv. titkár lett felkérve. GEO-SZ ideai nagygyűlése az egyesület képviselőjében gróf Esterházy László, Leopold Lajos dr. Paiss Gyula, gróf Zichy Rafael és Ármos Jenő küldettek ki. A közgyűlés az 1916. évi költségelirányzatot elfogadta, valamint az 1917. évi munkaprogrammot is. Az egyesület működése első sorban a jövő évi termés biztosítása, az állattállomány és talajjerő fenntartása, az állattenyésztés lehető fejlesztése és a háboru utáni mezőgazdasági berendezkedés elő-

készítésére irányul. Elhatározta, hogy az V-ik hadikölcsönre 5000 K-át jegyez.

Az ötödik hadikölcsön. A jövő héten bocsátják ki az ötödik hadikölcsönt s az aláírási határidő körülbelül négy hétig fog tartani. Ezuttal hatszázalékos járadékkölcsönkötvényeket és öt és fél százalékos törlesztéses kölcsönkötvényeket bocsátanak ki. A 6 százalékos kölcsön föltételei megegyeznek a negyedik hadikölcsönnél kibocsátott 6%-os kölcsön föltételeivel. A kibocsátási ár, úgy mint a korábbi 6 százalékos járadékkölcsönöknél 97.13 és ennek megfelelően a folyó kamatok hozzáadásával az aláírási határidő első felében minden 100 korona névérték után 97 korona 70 fillér, az aláírási határidő második felében mind 100 korona névérték után 98 korona lesz fizetendő. A kölcsönkötvény a pénzügyminisztérium részéről 1921 november 1-ét megelőző időre nem lesz felmondható. A szelvények mindenkor május 1-én és november 1-én lesznek esedékesek, a legkisebb címlet 50 korona lesz. Az ötödik hadikölcsönnek 6 százalékos járadékkötvényei a hadinyerességadó fizetésére felhasználhatók lesznek.

Az öt és fél százalékos törlesztéses kölcsön a hatodik évtől, vagyis 1922-től kezdve husz év alatt egyenlő évi részletekben fog törlesztetni s a törlesztésre kisorsolt kötvények minden 100 korona névérték után 105 koronával kerülnek beváltásra. A kibocsátási ár 95 százalék s ennek megfelelően a folyó kamatok hozzáadásával az aláírási határidő első felében minden 100 korona névérték után 96 korona és az aláírási határidő második felében minden 100 korona névérték után 96 korona 25 fillér lesz fizetendő.

A szelvények mindenkor április 1-én és október 1-én lesznek esedékesek, a legkisebb címlet 2000 korona. Az osztrák-magyar bank és a hadikölcsönpenztár úgy a 6 százalékos járadékkölcsön, mint az 5 és fél százalékos törlesztéses kölcsön címleteire a negyedik hadikölcsönnyújtott kedvezményeknél megfelelő kedvezményeket nyújt.

Az 5 és fél százalékos törlesztéses kölcsönre vonatkozó jegyzéseknél az az aláíró fél, a ki legalább egy millió koronát jegyez és a kötvényeket névre szóló kötvényre iratja össze, a kötvényt négy év múlva, 1922. évi április 1-én leendő visszafizetésre felmondhatja, mely esetben a visszafizetés a kibocsátási áron, azaz minden száz korona névérték után 95 korona, történik.

A patkolókovácsok felmentése. A honvédelmi miniszter f. hó 3-iki 19.900. számú rendelete a cs. és kir. hadügyminiszter és a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg létrejött megállapodás alapján elrendeli, hogy mivel a legtöbb községben igen nagy hiány mutatkozik szakavatott patkolókovácsokban s e miatt sok, egyébként hadiszolgálatra alkalmas leő válik patagóréb, patanyilás, patacsont- és idegelfajulás, szabályellenes lábállás stb. következtében időelőtt alkalmatlanná: a járásí főszolgabírák, illetve városi polgármesterek tartoznak a még otthon levő, valamint a hadbavonult, de a mögöttes országrészekben katonai szolgálatot teljesítő, ugyszintén a meghatározott vagy bizonyítatlan időre felmentett patkolókovácsokat küön névjegyzékbe összeírni s e névjegyzékbe a tényleg fennforgó szükséglethez képest az illetők felmentésére vagy a már felmentettek felmentésének meghosszabbítására vonatkozó javaslatukat feljegyezni. Ha valamely községben elegendő számú patkolókovács felmentése nem hozható javaslatba, azért, mivel az onnan hadbavonult patkolókovácsok a harcstéren, vagy a hadseregellátási körletben teljesítenek szolgálatot, vagy esetleg részben elesetek vagy eltűntek, úgy az illető község részére a járás más községeibe vagy más járásokba való patkolókovácsok felmentése is javaslatba hozható s az

ÜRÜKET KERESSEK

egy társaság részére azonnali vagy későbbi szállításra! Csak német fajut és legalább 80 kiló páronkénti súlyban! 100 darabos nyajtól felfelé! Értesítés ellenében azonnal küldöm megbízottamat üzlet megkötése végett. Ajánlatok végső ár megjelöléssel sürgősen kéretnek

BRILL LAJOS bizományi irodájába, **BUDAPEST, VIII., ker., Kenyérmező-utca 6. szám.**
TELEFON: József 31-77.

TELEFON: József 31-77.

egy-egy járásból felmentett patkolókovácsokat a járási főszolgabíró szükség esetén a járás más községeiben is alkalmazhatja. A felmentett patkolókovácsokat az a község, illetve város tartozik megfelelően elszállásolni, ellátni és díjazni, a mely őket tényleg foglalkoztatja. A patkolókovácsok felmentése azonban csak a legszükségesebb mértékre szorítandó, hogy ily módon a hadsereg és a teljesen patkolókovács nélkül álló községek ebbeli szükséglete is fedezhető legyen. Elsősorban tehát a harcztéri szolgálatra alkalmatlan és idősebb korosztályokhoz tartozó patkolókovácsok hozandók felmentésre javaslatba. A felmentési jegyzéket a hatóságok hivatalból, minden díjazás nélkül kötelesek egybeállítani és a felmentési javaslatokkal együtt közvetlenül a honvédelmi miniszterhez felterjeszteni.

Érdekes birtokvásárlás. Kubelik Jan, az ismert heggyári üveggyár, megvásárolta a Vág-Beszterce mellett levő d'aminiumot.

A szőlőbirtokok magas ára. Aránylag igen magas árak értek el az Eger, Gyöngyös vidékén levő szőlőtelepek. A Visontamrélyi Szőlőművelési Minisztérium r. t. a napokban eladta a szőlőbirtokát Fredor Ferencz és Társának 600.000 koronáért. A vevők egy magyar hold szőlőért 4800 koronát fizettek. Megemlítjük azt az érdekes hírt is, hogy egy kisebb, pár holdas sátoraljai szőlő 100 hl. musttermését 35.000 koronáért adták el, holott a szőlő vételára egészben 7-8000 K volt.

Nem maximálják a bor árát. Egyik este megjelenő budapesti lap azt a hírt közölte, hogy az új közlési hivatal a borárak maximálásának kérdésével foglalkozik. Illetékes helyről nyert értesülésünk szerint ennek a hírnél semmi alapja nincs, mert ezzel a kérdéssel sem a közlelési hivatal, sem a földművelésügyi miniszter sem foglalkozott és a bor árának maximálását nem is tervezik. Az ilyen álhírek, melyek a vidéken is lépten nyomon felmerülnek, valószínűleg azok terjesztik, a kik olcsón szeretnék összevásárolni a termelőktől a bort, hogy aztán minél nagyobb nyereséggel adhassák tovább.

A levélposta- és nyomtatványforgalom új rendje. A kereskedelmiügyi miniszter a hadügyminiszterrel történt megállapodás alapján a hadviselés érdekei szempontjából további intézkedésig a külföldre (ide nem értve Ausztriát és Bosznia-Hercegovinát) szülő nyomtatványokra és levelekre vonatkozóan a következőket rendelte el: A Németországgal való forgalomban a nyomtatványforgalom külön korlátozásnak alávetve nincs. Más

szöveges és semleges államokba magánosok nyomtatványokat nem küldhetnek csupán közérdekű nyomtatványokkal és hírlapokkal tesznek kivételt. Közérdekűek a hadikölcsön-nyomtatványok és megbízható czekek árjegyzékei is. Minden nyomtatványt cenzurálnak. Tömeges küldeményeket nem továbbítanak. — Ausztria és Bosznia-Hercegovina kivételével egyéb külföldre valamint a csapataink által Oroszországban, Szerbiában, Montenegróban és Albániában megszállott területekre szülő levelek mindenkor nyitva adandók postára. A levelekhez bélelt vagy közlemények egyéb módon való eljuttatására alkalmas berítékeket használni nem szabad. A levelezések jól olvasható írással, nem túlsűrű sorokkal írandók. A sorokat más sorokkal keresztben átírni nem szabad. Magánlevelek terjedelme általában a rendes levélpapír (kvartalak) két oldalát ne haladja túl. A kereskedelmi levelezések terjedelme nincs korlátozva. A feladók a maguk érdekében cselekszenek, ha minél ritkábban és minél rövidebben írnak külföldre, mert ezzel a cenzorok munkáját megkönnyítik és levelezésük gyorsabb továbbítását biztosítják. A kik czekekhez a frítételekhez nem alkalmazkodnak, ki vannak annak téve, hogy leveleiket csak nagyobb késedelmekkel továbbítják.

A Magyar Szakírók Országos Egyesülete. november hó 9-én választmányi ülést tartott Katona Béla elnöklété alatt. Az ülés megnyitása után az elnök bejelentette, hogy Róna Lajos más irányú elfoglaltsága miatt lemondott a titkári állásról. A választmány sajnálattal vette tudomásul a lemondást és Róna Lajosnak az egyesület körül szerzett érdemeiért jegyzőkönyvi köszönését nyilvánítja. Titkárrá ezután egyhangulag Somló Jenőt választották meg. Az elnök elismeréssel emlékezik meg a Központ című lapnak arról a kezdeményezéséről, hogy szakszavak megírására pályadíjak kiütésével serkenti a fiatalabb írói nemzedéket. Megemlékezik az elnök arról is, hogy a Vegyészeti Lapok, melynek Bokros Gusztáv dr. a szerkesztője, most töltötte be fennállásának tizedik évfordulóját és a tíz év alatt mily maradandó értékű működést fejtett ki. Rubinek Gyula huszonöt éves szakírói működésének méltatása kapcsán a választmány Barhos Andor dr. miniszteri tanácsos javaslatára elhatározta, hogy rendkívüli közgyűlést hív össze, mely kellőképpen méltassa azt a nagyhatású szakírói működést, melyet Rubinek Gyula a gazdátársadalom szervezése és a szakirodalom fejlesztése érdekében huszonöt éven át kifejtett. A választmány hozzájárul ahhoz, hogy Gelléri Mór síremlékének a bemutatott terv szerint való elkészítése Kallós Ede szobrászművészre bízassék. Az elnök javaslatára a választmány ezután hozzájárul a tudományos és hírlapkiadói szakosztályok szervezéséhez. Az előbbinek vezetését Barhos Andor dr. elnöklété alatt és Welzl Károly ügyvezetése mellett Henyei Vilmos dr., Pfeifer Ignác, Szalay Emil dr., Szávay Gyula, Szigyi Gyula dr., Balkányi Kálmán dr., Bokor Gusztáv dr., Szegő Elemér dr., Klug Emil dr., Mutschbacher Emil dr. és Somló Jenő tagokból álló bizottságra, utóbbinak vezetését pedig Sugár Ottó elnöklété alatt Biró Ármán, Hoffmann Mihály, Jutassy Ödön, Kormos Pál dr., Varságh Zoltán dr., Lévai Sándor, Weismayer Brunó, Róna Lajos, Lajta Pál, Szabolcs Bálint, Fodor Oszkár és Gyárfás Oszkár tagokból álló bizottságokra bízta a választmány. A postai tarifák módosítása ügyében megindult vitában résztvett Henyei Vilmos posztai főigazgató is, kinek felvilágosításai megnyugtatólag hatottak és a kinek előzékenységet a választmány köszönettel honorálta. A Szabad-Lyteummal

közösen rendezendő felolvasó-ciklus, a szaklapok általánosan ügyeit a választmány vita nélkül elintézte, majd meghívta a titkári és pénztárnoki jelentéseket végül pedig új tagokat felvette Kaiser Sándor dr.-t, Balogh Henrik dr.-t, Bánász László dr.-t, Nézsai Pált és Halni Gyulát.

Rendelet a vámörölő malmokról. A hivatalos lap múlt heti száma közli a miniszter rendeletét, a melynek értelmében minden malomvállalat, a mely vámörölést végez, köteles a szedett vámszázalékot helyiségeiben felüő helyen kifüggeszteni és ezt a százalékot minden féllel szemben egyöntetűen alkalmazni. A törvényhatóság első tisztviselője a Közlelémezési Hivatal elnökének felhatalmazásával olyan vámörölő malomvállalatokat, a melyek a megállapított kiérlelési szabályt nem tartják meg, eltilthat az üzem folytatásától.

A mezőgazdasági helyzet Sopron megyében. Sopron vármegyében már elvégezték az őszi vetést s ha az időjárás kedvez, jó termést várhatunk. A többi mezei munkával is szorgalmasan haladnak, különösen az asszonyok igyekeznek a távollévő férfiak munkáját minél kielégítőbb módon elvégezni.

A mezőgazdasági fölmentettk teli behívása. Mivel a mezőgazdasági munkák a tél hónapokban nagyobb részt szünetelnek, a Külügy-Hadügy jelentése szerint azokat, a kiknek kisebb kiterjedésű birtokuk és csekély számú állattalmarjuk van, szörványos teli gazdasági munkáikat pedig hozzátartozóik is elvégezhetik, katonai kiképzésre 1917. január és február hónapra tényleges katonai, illetőleg népfőlkései szolgálatra behívják. A tavaszi gazdasági munkák elvégzésére azonban ezek 1917. évi márczius 1-től márczius 31-ig minden kérelem nélkül hivatalból újra felmentést kapnak. Ilyen katonai kiképzésre főleg az 1889-1893. évi születésűeket vonulathatják be.

Szikes földek hasznosítása. Békéscsabáról írják: A földművelési kormány Békéscsaba nagyközségtől nagyterjedelmű szikes területet bérel oly czélból, hogy a szikes föld javításával tudományos alapon kísérletezzen. Mivel a békéscsabai szikes földnek, mint rétek kitűnően beváltak, a földművelési kormány ismét nagyobb terjedelmű szikes területet akar a nagyközségtől bérelni. A földművelési miniszternek erre vonatkozó kérése megérkezett Békéscsaba ipartestületéhez.

A magas földárak. Országsszerte erősen emelkedő irányzatot mutatnak a földárak, a mi első sorban a földbirtok háború alatti nagy jövedelmezőségének tulajdonítható. Legmagasabbak az árak a Délvidéken, a hol békeidőben is legjobbet fizettek a földért. Zombor város határában legutóbb 3000 koronás áron cseréltek gazdát az ingatlanok. Normális időben 1800-2000 korona volt itt a föld ára. Általában 2400-2500 korona most — persze többnyire kisebb tételeknél — Bácskában a föld ára. Kölpényben 976 négyszögöl szántóért 4900 koronát fizettek. Ilyen ár mellett egy hold szántó 6000 koronába kerül. Három hold és 1420 négyszögölnyi szántóföldért 16.000 koronát fizettek a vevők, holdanként tehát 4000 koronán felüli összeget. Nagyon emelkedett a föld ára még Békés megyében is különösen Békéscsaba körül, a hol legutóbb kisebb ingatlanok 3000-3100 koronás áron cseréltek gazdát.

§ Szántás a törvényhatóság ekéivel. Abaujtona vármegye törvényhatósági bizottsága két Stock motor-ekét vásárolt s az ekéket a vármegyei gazdasági egyesület kezelésébe adta át Ezekkel az ekékkel eddig körülbelül 1300 holdnyi területet szántottak fel a vármegye különböző vidékein. Bónító hatással van erre az akcióra a körülmény, hogy bár mindig idejekorán töntek meg az intézkedések

Disznói

mindjárt meghiznak és kövérek lesznek, tehenei több tejet adnak, tyúkjai több tojást tojnak, ha a takarmányba rendszeresen kever

Barthel-féle takarmányszemet

5 kg. próbára, a pénz előleges beküldése mellett, minden postaállomásra 5 kor. 30 fill. bérmentve, 50 kg. 36 kor., Budapest vagy temesvári raktárból. Árak kötelezettség nélküliek.

Mich. Barthel & Co., Wien, X/1. Siccardsburg:
44 szám. (Fa gegr. 1781.)

A világháború nemzetgazdasági jelenségei Európa kiéheztetésével.

Írta: Löherer Andor.

(Vége)

Berlin, 1915 május 23. A Bund der Landwirte vezetőinek gyűlését Vilmos német császár üdvözlétével tüntette ki. A mezőgazdaság államfenntartó fontossága most tünt fel teljes fontosságával, amikor az angolok a kiéheztetés fegyveréhez folyamodtak. Ha Németország nem dupláztá volna meg, megfeszített munkássággal mezőgazdasági termelését, sem hadseregét nem tudta volna olyan kitűnően ellátni, mint ahogy ez biztosítva van, sem a német nép nem maradhatott volna nyugodtan ellátását illetőleg. Nagy áldozatokba került, de a jutalma, a németek fölénye a csatamezőkön mindenütt látható.

Oroszországban 1915 május 22. A «Rigaer Zeitung» szerint rohamosan nő a drágaság az élelmi piacon. A rozs pudja ma 82 kopek, 1890-1899-ig átlag 52 kopek volt. A buza ára 80-ról 115 kopekre emelkedett.

Londonban 1915 május 25. a kereskedelmi hivatal figyelmeztette a közönséget, hogy korlátozza a hús fogyasztását, így akarják megakadályozni a drágaságot.

Manchesterben, Liverpoolban és több más városban a húskereskedések hetenként csak háromszor lesznek nyitva.

Péterváron, 1915 május 26. Nyolcvan helyen történt gyújtogatás. Összesen 475 üzletet és 217 magánlakást raboltak ki. A kár 40 millió eddig is. A csöcselék két napon át rabolt. A június 9-iki újabb rablásokkal azonban az okozott kár 350 millió rubelre ment.

Luganóban az olasz admirális nagyon híján van a szénnek s a kormány lefoglalta a magánüzemek szénkészletét, ami azok üzemét benitotta meg. Az angol szén igen drága és a német buvárhajó-blokád miatt a biztosítás tételei annyira megdrágultak, hogy még az amerikai szén behozatala sem fizetődik ki.

Velencében két nap óta egyáltalában nem volt kenyér. Még a kukorica liszt is hiányzik. Az olasz kikötőkben horgonyzott német és osztrák hajókat lefoglalták, ezeknek értéke száz millió.

Az osztrák trónörökös villáját Villa Estet is lefoglalták Tirolban, ép úgy a Villa Cattaró-t is, amelyet a tömeg kifosztott.

Róma, május 27. Az olasz kereskedők és iparosok szövetségének elnöke kérte a kormánytól a moratorium elrendelését a váltókra és bérfizetésekre, mert a pénzügyi összeomlások abnormálisok.

London, királyi rendelet megtilt minden behozatali és tranzit forgalmat Olaszország és gyarmatai, valamint a monarchia között.

Magyarországon, május 28. a városok országos kongresszusán igazolták, hogy a kenyér Gyulán júniusban volt 26 fillér, novemberben pedig Segesváron 70 fillér. Marhalvas júniusban a legolcsóbb volt Pesztrecen és Szászrégenben 104 fillér, novemberben Nagykanizsán 300 fillér. Sertéshús Hódmezővásárhelyen 84 fillér, novemberben Miskolcon 280 fillér. A tej ára Ungváron júniusban 15 fillér, novemberben Beszterczen 30 fillér. A bab Ujvidéken júniusban 16 fillér, novemberben Késmárkon és Szabadkán 70 fillér. A városok nagy összegeket gyűjtöttek a háborús czélokra.

Lugano, 1915 június 1. Milanó huszonnégy órán volt a csöcselék és gonosztervőknek kitéve s 983 lakást teljesen kifosztottak, 682 üzlethelyiséget összeromboltak és sok olasz lakásból is számos értéktárgy tűnt el.

Moszkva, június 2. Szamara kormányzóságban teljes hiány van darában, sóban, sós halban, vajban, teában és cukorban. Ufa kormányzóságban az élelmiszerhiány általános. Mohilov kormányzóságban a rozs és rozslisztre kiviteli tilalmat léptettek életbe. Moszkva városának nem boosítottak eleendő vasuti teherkocsit rendelkezésre, így nem tudták az élelmiszer hiány beálltát megátolni.

Budapest, június 3. A főváros közgyűlésén nagy közlelémezési vita fejlődik. A tojás a tavalyi 7 fillérről 16 fillérré drágult, a burgonya a bő termés mellett is 6 fillérről 17-20 fillérré, a káposzta 30 fillérről 80 fillérré. A kenyér felére kukoricalisztből és nem ritkán megromlottból áll. A vidéken egy ember havonként és fejenként 14 kilót, Budapestben 6 kilót fogyaszthat. Húshoz, tejhez, nem lehet hozzájutni. Az ugrásszerű áremelés a nagyobbik baj. A hús ára ijesztő. Előrendű hús g. 520 K, Németországban 257 K, II-od oszt. 300 K, III. oszt. 180 K. A főzelék ára háromszoros-ötszörösre emelkedett. A hagyma 60 fillér helyett 3 K.

Berlinben június 5-én a kenyér árát leszállították június 7-től fogva s így az 1 kg-os rozskenyér ára 42, az 50 grammos fehér sütemény maximális ára 3 pfennig.

Budapest, 1915 június 6. A hús fogyasztás 20%-ra csökkent s alig megy 15-16 dekára, holott ez előtt hetenként legalább egy kilóra ment.

a motorokat tápláló üzemanyagnak biztosítására az erős vasúti üzemzavarok folytán az egyesület nem tudott benzint beszerezni.

A sör- és szeszgyártás korlátozása. Gömör- és Kis-hont vármegye törvényhatósági bizottsága őszi közgyűlésében tárgyalás alá vette Veszprém vármegyének a miniszterelnökhöz a sör- és szeszgyártásnak a háború alatt a minimumra való redukálására és az így fölöslegessé vált rozs és árpának állattakarmányozási célokra való átengedése, különösen azonban a burgonyának szeszgyártási célokra való felhasználásának teljes eltöltése érdekében intézett feliratát. A közgyűlés elhatározta, hogy ugyanebben az értelemben feliratot intéz a miniszterelnökhöz és annak sürgős és hathatós intézkedését kéri.

A szőlősgazdák kívánságai. A gazdasági egyesületek most sorban feltérjesztést inéznek a kormányhoz, hogy gondoskodjék a szőlősgazdák jövő évi létezéséről, szőlőműveléséről és rézkénpor szükségletéről. Legutóbb a Veszprémi Gazdasági Egyesület küldött ilyen értelmű felterjesztést a földművelésügyi kormányhoz, amelytől ugyanolyan mennyiségek kiutalását kéri, mint az előző évben. Ezen kívül a rézkénporok az állam úján való beszerzését is sürgeti az egyesület.

Az őszi vetés és az Országos Közélemezési Hivatal. Az Országos Közélemezési Hivatal leiratot intézett az összes törvényhatóságokhoz, a melyben kiemeli, hogy a jövő évi kenyértermények biztosítására szükségessé válhat az élelmiszer megteremtését végett legkésőbb november 15-ig jelentse be a jogármenter, hogy az őszi vetés olyan keretek között folyik-e, mint a múlt évben, esetleg milyen körülmény akadályozza annak rendes menetét.

A bácskai komlótermés. Zouborból írják: A Bács-bodrogmegyei Gazdasági Egyesülethez érkezett jelentések szerint a Bácskában I. katasztrális holdon 1915-ben 7, 1916-ban 4 q komló termelt. A termelők nagyobb része, tekintettel a komló alacsony árára, a komlót a talaj fölött visszavágta és kapás növényvel ültette be a korlós kerteket. Az 1914. és 1915. évi komlótermés nagyobb része még megvan. Egyes tételek 70-80 koronáért lettek eladva. 1916. évi komló 90%-a meg a termelők kezében van. Az idei komló 200 korona körüli áron lett eladva. Jelenleg a Bácskában komlókereskedő áru iránt egyáltalában nem érdeklődtek.

A cukorbehozatal középpontosítása. A hivatalos lap rendeletet közöl, a mely szerint minden fajtájú finomított cukrot csak a Czukorközéppont utján lehet behozni. Ugyancsak a Czukorközéppont állapítja meg az ilyen cukornak a maximális ártól eltérő árát. A rendelet kiadásának a tényleges behozatal nézőpontjából nincs jelentősége, inkább csak egyes cukorkészletek megdrágulására adhat módot.

Rendület az olajos magvak feldolgozásáról. A kormány, mint a hivatalos lap máj 31-én jelentette, rendeletet adott ki az olajos magvaknak vámért való feldolgozásáról. A rendelet szerint mindazon vállalatok, melyek olajos magvak feldolgozásával foglalkoznak s olajos magszükségletüket nem zsírközpontra kapják, bármiféle olajtartalmu magot csakis vámért dolgozhatnak fel s a feldolgozó félnek illetékes hatóságának tanúsítványával kell bizonyítani, hogy az illető mennyiségűt házi szükségletére jogosan használhatja fel a terméséből. A feldolgozó vállalatok a vámot csakis pogácsában és készpénzben szedhetik. A feldolgozandó fél a saját házi szükségletére feldolgoztatott olajos magvakból nyert olajat, a mennyiben azt házi szükségletére fel nem használja, a különböző olajtípusok forgalmát szabályozó miniszteri rendelet rendelkezései értelmében hozhatja forgalomba. A rendelet megszegése kihágás, a mely hat hónapi elárassal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Azon készletet, a melyre nézve a kihágást elkövették, elkobozzák a kihágási eljárás során. A rendelet már életbe lépett.

A kendermag zár alá vétele. Azzal a mozgalommal kapcsolatban, a melyt a kendertermelők a 300 koronás kenderár megjavítása érdekében indítottak, legtöbb panasz a drága kendervetőmag ellen hangzott el. A vetőmag árát ugyanis 115 koronában határozták meg metermázsánként, de a Haditevény nem bírt ilyen árért megfelelni a rá írt föladatnak, s a kisgazdák egyrésze a mag egy részét kenytelen volt 5-6 száz koronáért megvásárolni. Most az ebből eredő sérelmet a kormány orvosolni szeretné, de azt hisszük, hogy a kérdés lényege nem csupán abban van, a mit a ma megjelent rendelet felöllel, tudniillik a belföldi kendermag árszabásában, hanem abban is, hogy az importálható mag milyen áron fog a H. T. tulajdonába jutni. Ha itt nem érvényesül ugyanaz a szellem, a mely a belföldi mag árát lenyomni igyekezett, akkor a kendermag megint nem fog olcsón a gazdák rendelkezésére állani és megint csak névleges lesz az az ár, a melyt a H. T. megs. ab. Ebből az az igaztalanság is háramolhatnék, hogy a belföldön rekvirált olcsó mag és a behozott drága mag középértéket kellene a vevőnek megfizetni, vagyis távolról sem azt az olcsó árát, a mit a mai rendelet megállapít.

A rendelet szerint a termelő a H. T. igazolványos bizományosának tartozik átengedni ezt a kendermagot, a mi az 1916. évi termésből ered és saját vetőszükségletét meghaladja. A 95%-os tisztaságú és 85%-os csirák óképessegű mag ára december 15-ig a következő:

I. rendű 150 korona
II. od rendű 125 »

December 15-ike után minden kendermag ára 100 korona. A kiváltképp kedvezőtlenebb csirákóképessegű, de egyébként az I. vagy II. rendű kendervetőmag követelményének megfelelő mag árát a m. kir. kender- és lent. r. melési szakintézet (Budapest, I. Fehervári-ut 50.) állapítja meg. I. rendű kendermagnak tekintendő minden olyan kendervetőmag, a mely Bacs-Bodrog, Baranya, Békés, Csanád, Csongrád, Torontál és Temes vármegyékben termelt, vagy vetőmagul alkalmasnak minősített. II. rendű kendervetőmagnak tekintendő minden olyan kendermag, a mely Arad vármegye aradi, horosjenői, eleki, kispányi, magyarpécskai, világosi járásában, Bihar vármegye berettyóújfalui, devecsei, erminályfalvai, mezőkeresztesi, nagyszalontai járásában, Fejér, Pest-Pilisoltkiskun, Szolnok, Tolna vármegyékben, Szatmár vármegye csengeri, fehérgyarmati, mátyásfalvi, nagykarolyi és szatmári járásában, valamint Maros-Torda vármegyében termelt. Minden más megint 100 kilónként 100 korona követelhető.

Bérbe adták a sarkadi Aimassy-uradalmat. Nagyváradról írják: Almassy Imre gróf 12 500 holdas uradalmát hosszas tárgyalás után bérbe adta a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak. A bank a sarkadi uradalomban nagyszabásu mezőgazdasági üzemet fog berendezni. Almassy Imre gróf csak az erdőt, vadaskertet és kastélyt tartja továbbra is birtokában.

A vasuti tarifák fölemelése. Mint a M. K. L. értesül, a magyar és osztrák kormány között tárgyalások folynak a vasuti tarifák fölemelése ügyében. Az új tarifák, a melyek előreláthatólag 1917 január 1-én lépnek életbe, átlagban 40 százalékkal lesznek magasabbak a mostaniaknál. A tarifáemelés a kezelési költségek és bérköltségek emelkedésével indokolják.

Megszűnik a váltómoratorium. November 30-án megszűnik a váltómoratorium. Ezen a napon teljes száz százaléki felszabadulnak a szoroson vett pénz- és áruártozások fejében kiállított váltók, a háború által közvetlenül érintett megyéket és városokat kivéve. Ekkor jár le az erdélyrészi megyékre szeptember 21-én közzétett moratorium-rendület is.

A szappangyártási rendület. Annak idején sűrűn foglalkoztunk a kormánynak a szappangyártás szabályozására vonatkozó tervével és kilogásoltuk, hogy kundulási pontul az Ausztriában és Németországban megismertett alacsony zsírsavtartalmu minőséget választották. Bár a zsírsavtartalom nálunk magasabb lesz, az új típus a régi minőséghez képest még mindig meg fogja drágítani a közönség részére a szappant. Most arról értesülünk, hogy a vonatkozó kormányrendelet elkészült s a szappangyártást egész terjedelmében szabályozni fogja. Hír szerint az említett rendület rövidesen kiadják. (Az Ujság.)

Az új váltóúrlapok. A hivatalos lap múlt heti száma közli a pénzügyminiszter rendeletét, a mely az új bélyeges kincstári váltóúrlapok tekintetében intézkedik. A most érvényben levő váltóúrlapok helyett 1916 december 1-től kezdve új úrlapokat fognak kibocsátani, a melyek az első fokozat tételleinek megfelelőleg 10, 20, 40, 80 fillér, 1.20, 1.60,

2.—, 2.40, 3.30, 4.—, 6.—, 8.—, 12.—, 16.—, 20.—, 24.— és 28.— K. bélyegilletékekkel tizenhétféle értékfokozattal hoztunk forgalomba. A 10 fillértől 1.60 K-ig terjedő úrlapok színe világosbarna, míg a 2 koronától 28 koronáig terjedő úrlapok színe zöldesszürke. Az úrlapokat továbbra is magyar, horvát, német és olasz szöveggel állítják elő. A jelenleg forgalomban lévő úrlapok november 30-áig árusíthatók s használhatók. December 1-től kezdve azonban forgalmon és érvényen kívül helyeztetnek. Az ily módon kivont és érvényt vesztett úrlapokat 1917 márczius 1-éig ingyen kicserélhetik, azon túl csak a pénzügyminiszterium engedélye alapján. 1918 január 1-től kezdve semmiféle úrlapot nem cserélnek ki többé.

SZESZ

A szeszüzletben e héten ismét gyér volt a kínálat és nagybani üzlet maximális árban kevés létesült. A forgalom ismét csak kisebb tételek elszállítására szorítkozott.

Különléte és ellenőrizhetetlen hírek hatása alatt a vevők az egyes üzletek kezén lévő áruért nem akarták már a kért árakat engedélyezni és így inkább rum- és pálinkafélékben volt nagyobb a kereslet, melyekért ismét nagyobb árakat fizettek.

Denaturált szeszből, dacára a pénzügyminiszter újabb ármegállapításának, nagyobb kiadást nem volt és így csak kis mértékben lehetett a beérkezett nagyszámú rendeléseket teljesíteni.

Jelentés a budapesti takarmányvásárról 1916. évi november hó 17-ik napján.

Hozatalok és árak.		Árak
I. Szálas takarmányok.	Fölhozzatal	Állatokban
1. Réti széna I. rendű, ó	50 szekér	2800-3600
2. " " II.	185 "	1800-2700
3. " " I. r. új (csak jun. jul.-ban)	"	"
4. " " II.	"	"
5. Sarjuszéna	"	"
6. Muharszéna	45 "	2800-3600
7. Luozernaszéna	10 "	3000-3800
8. Lóhereszéna	"	"
9. Kölesszéna	"	"
10. Zabos búkköny széna	15 "	2800-3600
11. Takarmányszalma (árpa)	"	"
12. Tengeriszőr	"	"
Összesen szálas takarmány:	255 szekér	
	átlag 1200 kg. Összes súly: 306,000 kilogrammu.	
II. Szalma s alomfélék.		
13. Alomszalma	44 szekér	1200-1500
14. Zeuppszalma	15 "	1000-1400
15. Szalmaszeveska	1 "	200-2000
16. Réti széna III. rendű, osomogolásra	15 "	1500-1700
Összesen szalmaféle:	75 szekér	
	átlag 1100 kg. Összes súly: 82,000 kilogramm.	

Legelőbb széna érkezett honnan? Ocsa, Gyón és Lacsházától.
Legelőbb szalmaérkezett honnan? Üllő és Soroksárról.

NYILTÉR.

E rovatban közöltöttek nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJÜK MEG A MAI ÉRTÉKES ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha mindjárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTÜDÖLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosirák a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással HATÉKONYAN védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rókk Szilárd-utca 39. sz. a. készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Felkészítő szerkesztő, kiadótulajdonos: MAILÁTH LÁSZLÓ. Szerkesztő: FEHÉR ZOLTÁN.

TÁROGATÓ
őségi magyar hangszer, csodásan szép hangu, 5 bill. 21 K, 6 bill. 24 K, 8 bill. 29 K. Valódi rózsafából 50, 60, 70 korona és följebb. Mesterművek 100-120 K. Arjegyzéket az összes hangszerokról ingyen küld.
Mogyoróssy Gyula
magyar hangszergyára
BUDAPEST,
VIII., Rákóczi-ut 71. sz.

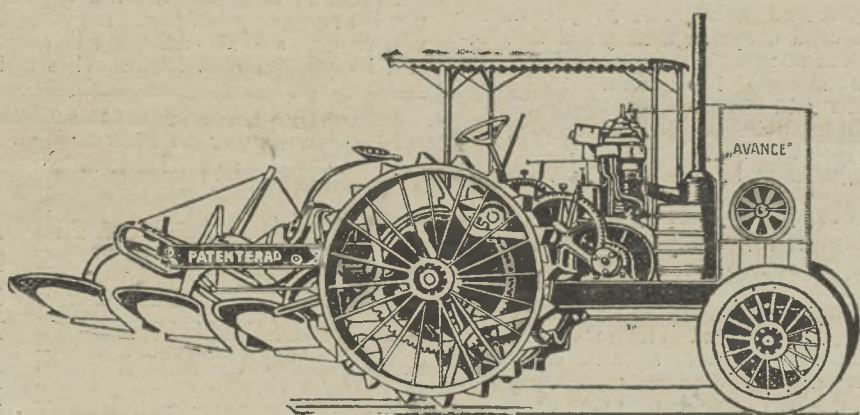

GRAEPEL HUGÓ
BETÉTI TÁRSASÁG
malomépítéset, gép- és rostalemezgyár,
Budapest, X., Szlávy-utca 22.

Ajánlja kitűnően bevált szabadalmazott lemeztörőrostát
bármely rendszerű cséplőgéphez a meglévő fakeretbe illesztendő. Tartósabb minden más törekrostánál. Magvesztéséget kizár. A finompolva tisztább. A rosta nem dugul el. Az egész gép teljesítményét lényegesen fokozza. Magyarországon, Ausztriában, Németországban és Romániában 100.000 darabnál több kifogástalan használatban.
Kivánatra leírás, ajánlat, minta, valamint malom- és gazdasági árjegyzék ingyen és bérmentve.

„AVANCE” nyersolajmotorekére

beérkező számos utánrendelés ezen gép jószágának és célszerű voltának legjobb fokmérője.

Ezen kifogástalanul és a leggazdaságosabban dolgozó motoreke felülmulhatatlan előnyei:

**könnyű önsúly,
egyszerű szerkezet,**

aránytalanul nagyobb tartósság a benzinüzemű automobilrendszerű gépekkel szemben!

Nincs karburátor! Veszélytelen!

Biztos üzem!

Csekély üzemfogyasztás!

Egyszerű áttekinthető kezelés!

Két előremenet és hátrahaladási sebesség!

Önműködő ekekészlete páratlan szántási minőséget eredményez!

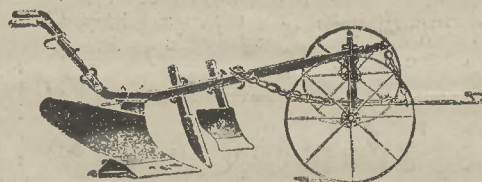
Vontatási, cséplési és egyéb mezőgazdasági munkálatoknál mindenütt bevált erőgép.

Komoly érdeklődők azonnali megrendelés esetén mielőbbi szállításra tarthatnak számot.

Részletes ismertetést kívánatra küldünk.

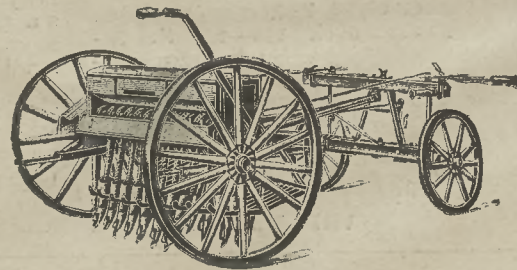
BÄCHER

egyetemes aczélekéi és talajművelő eszközei,

MELICHAR

egyetemes sorvetőgépei

azonnali megrendelés esetén tavaszi szállításra még előjegyezhetők. — A nyersanyaghiány miatt gyáraink gyártási képessége is csökken, miért is a rendelmények idejében való átírását ajánljuk.

BÄCHER RUDOLF—MELICHAR FERENCZ

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND, BUDAPEST.**
BUDAPEST, VI. kerület, Teréz-körút 26. szám.